Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 13 (2301).
16 ЧОРШАНБА ЯНВАРЬ 1974 й.
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

БИРИНЧИ «ҚАЛДИРҒОЧ»ЛАР

«Главташкентстрой»нинг ўқув комбинати қурилиш бошқармалари учун кадрлар тайёрловчи маскан ҳисобланади. Бу ерда ўтган йили 2 минг 600 бинокорга янги касб ўргатилди ва малакаси оширилди. Комбинатда бу йил 2 минг 700 ёшга қурувчилик касби ўргатилади.

Бугун

электр ва газ пайвандчилар тайёрлаш курсини 25 нафар бинокор битириб чиқди. Бу юбилей йилида комбинатни битирган биринчи «қалдирғоч»лардир.

Пойтахтнинг бир куни

Яна бир халқ университети

Тўқимачилар маданият саройида «Атеизм, дин, ахлоқ» деб номланган янги халқ университети иш бошлади. Университетнинг дастлабки машғулоти куни кеча тўқимачилик комбинатининг 9-ётоқхонасида бўлиб ўтди. Йиғилганлар «Диннинг келиб чиқиши ва ижтимоий моҳияти» деган мавзуда лекция тингладилар. Шундан сўнг бадиий фильм намойиш қилинди.

Янги университет республика атеизм музейи ва район «Билим» жамияти билан ҳамкорликда ташкил этилди. Унинг машғулотлари йил охиригача давом этади. Шу билан саройдаги халқ университетлари сони учтага етди. «Этика ва эстетика», «Кино санъати» университетларининг машғулотлари ҳамиша қизиқарли ўтади.

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

✦ Озарбайжонда меҳмон бўлиб турган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ф. Д. Кулаков кеча В. И. Ленин ҳайкалига гуллар ва 26 Боку комиссари мавзолейига гулчамбар қўйди.

✦ 15 январда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, СССР Мудофаа министри, Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Ҳиндистон Республикаси ҳарбий-денгиз кучлари Бош қўмондони С. Н. Колини ва унинг ҳамроҳларини қабул қилди.

✦ 15 январь куни Бошқирдистон Автоном Совет Социалистик Республикасига Халқлар дўстлиги ордени тантанали равишда топширилди. Бошқирдистон Давлат опера ва балет театрига тўпланган меҳнаткашлар вакилларининг гулдурос қарсаклари остида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Д. Ф. Устинов СССР Олий Совети Президиумининг Бошқирдистон Автоном Совет Социалистик Республикасини Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш ҳақидаги фармонини ўқиб берди ва олий мукофотни Республика байроғига қадаб қўйди.

● Йиллик шахсий планлар — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллигига

Рекорд кўрсаткич

ТРИКОТАЖ ФИРМАСИНИНГ ТЎҚУВЧИСИ Ш. ҲОЛМУҲАМЕДОВАНИНГ ҚИММАТЛИ ТАШАББУСИ

Ҳар бир меҳнат коллективида янгилик ошиқлари бўлган кишилар кўплаб топилади. Уларнинг ақл-заковати туфайли янги-янги резервлар топилиб, кам маблағ сарфлаган ҳолда кўплаб яхши сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга сафарбар этилади.

Тошкент трикотаж фирмасининг тўқув цехида тўқув машиналарининг тароқларига ипларни улашга жуда кўп вақт сарфланади. Белгиланган нормага кўра ҳар битта тароқни созлаш учун 32 минут керак бўлади.

Ёш тўқувчи Шоира Ҳолмуҳамедова ишчи маҳорати конкурсида энг юксак унумдорликка эришиб, тароқни ишга созлаш учун 9 минут сарфлади. Шундай қилиб, машиналарни созлаш бўйича энг яхши натижага эришилди. Меҳнатда қўлга киритилган бу рекорд ҳар бир ишчи ўрнида вақтни иқтисод қилиш бўйича ташаббуснинг бошланишига сабаб бўлди.

Шоира Умаровна тўқув машиналаридаги тароқларни хотиржамлик ва қатъийлик билан созлайди. У бутун диққат-эътиборини бажараётган ишига — созлайдиган машинасидан ташқари яна иккита машинага қаратган.

Маълумки, мамлакатимизнинг кўпгина трикотаж корхоналарида машиналарни алоҳида созловчилар созлашади. Ана шунда бир қанча машиналарни бир пайтда қарашга тўғри келиб қолади. Бу нарса нормадан ташқари бекор туриб қолишларга сабаб бўлади. Машиналарни созлаш сифати ҳам кўнгилдагидек бўлмайди. Шоира Ҳолмуҳамедова эса ўз меҳнатини бошқача йўсинда ташкил этган.

Шоира Умаровна фирмада 1969 йилдан бери ишлайди. У учта машинага (кўзда тутилган 2 машина ўрнига) хизмат кўрсатиб, ишлаб чиқариш топшириқларини доим 118—120 процентга етказиб бажаради ва фақат биринчи навли маҳсулот беради. Ш. Ҳолмуҳамедова ишлаб чиқараётган матолардан доим болаларнинг буюмларини ёки аёлларнинг ички либосларини тайёрлашда фойдаланилади.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатига, шунингдек КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг 1974 йил халқ хўжалик планини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани ўтказиш тўғрисидаги қарорига жавобан Ш. Ҳолмуҳамедова «Кокетт—2» машиналарининг тароқларини тўғрилашга кетадиган вақтни қисқартириш ва унга кетадиган вақтни 9 минутга (нормадаги 32 минут ўрнига) келтириш таклифи билан чиқди.

Хўш, илғор ишчининг бу таклифи ишлаб чиқаришга қандай фойда келтиради? Машиналарни созлашга кетадиган вақтни иқтисод қилиб қолишнинг ўзидан бир ойда планга қўшимча 69,3 килограмм мато ишлаб чиқариш мумкин. Ана шу матодан 612 та трикотаж буюмлари тайёрласа бўлади.

Ш. Ҳолмуҳамедова ўз участкасида вақтдан унумли фойдаланиш эвазига ишлаб чиқариш нормасини ортиғи билан бажариш ва шахсий йиллик планни — трикотаж матолари ишлаб чиқариш бўйича 1974 йил топшириғини 1974 йилнинг 26 октябрига — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил этилганлигининг олтин юбилейи кунигача бажариш, ҳамма маҳсулотларни фақат биринчи нав билан тайёрлаш юзасидан ўз зиммасига мажбурият олди.

Шундай қилиб, КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати муҳокама қилинаётган кезларда фирма коллективи ўртасида янги ватанпарварлик ташаббуси туғилди. Ш. Ҳолмуҳамедованинг қимматли ташаббуси тўқув цехи хизматчиларининг умумий йиғилишида кенг муҳокама қилинди. Фирма коммунистлари, унинг бутун коллективи Ш. Ҳолмуҳамедованинг ташаббусини якдиллик билан маъқуллади. Ҳар бир ходимнинг ўз иш ўрнида фидокорона меҳнат қилиб шахсий планларини муваффақиятли бажаришини таъминлашга, шу йўл билан Ўзбекистон республикасининг олтин юбилейини муносиб меҳнат тўёналари билан нишонлашга қарор қилинди.

В. НИНЕШНЕВА,
трикотаж фирмаси партия комитетининг секретари.

Бугун кечагидан, эртага бугунгидан унумли ишлайлик

● Партия даъватига — амалий жавоб

● Қимматли ташаббусга — кенг йўл

Автоременотчилар аҳди

КПСС Марказий Комитети партияга, совет халқига Мурожаат қилиб, уларни 1974 йилда КПСС XXIV съездининг қарорларини муваффақиятли амалга ошириш учун курашда меҳнат ғайрат-шижоатини оширишга, кам чиқим қилиб, кўпроқ, яхши сифатли маҳсулот тайёрлайлик, деган шиор остида план топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақани янада кенг авж олдиришга даъват этади.

1-авторемонт заводи ишчи коллективи Мурожаат текстини ўқиб, муҳокама қилиб чиқар экан, беш йилликнинг аниқловчи тўртинчи йилида худди ана шуларга амал қилган ҳолда меҳнат қилишга қарор қилди. Корхонада асосан ГАЗ-51 автомашиналари, ЗИЛ-120, ЗИЛ-130 автобуслари двигателлари ремонт қилинади. Бу йил двигателлар капитал ремонти сифатини оширишга, улар хизмат муддатини узайтиришга алоҳида эътибор берилмоқда.

Мурожаатдан руҳланган ремонтчилар беш йилликнинг аниқловчи тўртинчи йили топшириқларини муддатидан тўрт кун илгари бажаришга аҳд қилдилар. Улар Ўзбекистон ССР ва Республика Компартиясининг ярим асрлик юбилейини ҳам меҳнат ютуқлари билан нишонлашга қарор қилганлар. Ўн ойлик топшириқ — 27 октябрда бажарилади.

Меҳнат унумдорлиги пландагига нисбатан анча ортади. 30 минг киловатт-соат электр энергияси, 10 минг сўмлик деталлар тежалади. Йилига 30 минг сўмлик иқтисодий фойда берувчи 30 рационализаторлик таклифи ишлаб чиқаришга жорий этилади. Корхона коммунистлари беш йиллик ва йиллик шахсий топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун курашда авангард бўлмоқдалар.

Тошкент агрегат заводи.

СУРАТДА: станок ишчиси, комсомол аъзоси Тоҳир Мавлонбердиев. У смена топшириқларини ҳар куни ошириб бажаради, аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқаради.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотолари.

Советлар иши билан танишдилар

Олий партия мактаби талабаларини Советлар иши билан яқиндан таништириш мақсадида

Кеча

шу мактаб 2-курс студентлари учун шаҳар ижроия комитетининг мажлислар залида машғулот ўтказилди.

Машғулотда шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси В. О. Козимов «Тошкент шаҳар ижроия комитети ва унинг иш тартиби», «Шаҳар ижроия комитетининг район Советларига раҳбарлик қилиш фаолияти» деган темаларда лекция ўқиди.

Шаҳар ижроия комитети раиси ўринбосари Б. И. Бугров, шаҳар ижрокоми секретари М. М. Мартьянова, шаҳар Совети аҳолига маиший хизмат кўрсатиш доимий комиссиясининг раиси Б. С. Пинский ҳамда ташкилий инструкторлик бўлими мудири ўринбосари Қ. Солиҳовлар маҳаллий саноат, коммунал хўжалик, маиший хизматга советларнинг раҳбарлиги, доимий комиссияларнинг иш тажрибаларига оид лекциялар ўқишди.

Пойтахт саноатчиларининг ҳиммати

*** Пойафзалчиларнинг янги марралари**

ИЗЛАНИШ САМАРАСИ

Темир йўл транспорти инженерлари институтининг машина қисмлари кафедраси бошлиғи, техника фанлари доктори, профессор А. Д. Мошков ва «Таштекстильмаш» заводи марказий лабораторияси инженери Ю. В. Портнягин тўқимачилик саноати машиналари унумдорлигини оширишда қўл келадиган янги аппаратлар яратиш устида иш олиб бормоқдалар.

«Таштекстильмаш» заводида кукунлардан қисмлар тайёрлаш электр печлари ёрдамида бажарилиб келинарди. Бунда кўплаб электр энергияси сарф бўлиб, баъзан маҳсулот сифатига ҳам путур етарди. Энди бунга чек қўйилди. Иккала ихтирочи машина қисмларини тайёрлашда унга иссиқлик нури бериб турадиган янги аппарат яратдилар.

Куни-кеча ихтирочиларга авторлик гувоҳномалари топширилди. Улар янги аппаратлар яратиш устида иш олиб бормоқдалар.

Қурилиш майдонларида

БЕШТА БИНО ТАЙЁР

Бугун

1-Қорақамиш массивининг 4-микрорайонида 8, 11, 12, 13, 14-турар жой биноларида ободонлаштириш, канализация ва телефон ўтказиш ишлари ниҳоясига етказилди.

Бу ишларни амалга оширишда «Главташкентстрой», «Ташинжстрой» тресси 10-қурилиш бошқармасининг Р. Очилбекова прораблигидаги бригада коллективи жонбозлик кўрсатишди.

Сутчилик комплекслари

ГУЛИСТОН, (ЎзТАГ). Ворошилов районидаги «Красный Октябрь» колхозида олти юз бош сигир боқиладиган чорвачилик комплекси қурилиши бошланди. Комплексга ўттиздан ортиқ объект киради. Сигир соғиш, хоналарни тозалаш озуқа тайёрлаш ва уни тарқатиш ишлари механизациялаштирилади. Чорвачилик шаҳарчаси ёнида суғориладиган яйлов барпо этилади. Комплекснинг биринчи навбатини шу йили туғаллаш белгиланди.

Боёвут районидаги «Коммунизм», Сирдарё районидаги «Ленинград» ва Ленин номли, Гулистон районидаги Карл Маркс номли колхозлараро ҳам шунга ўхшаш сутчилик комплексларини қура бошладилар.

ЧЎЛҚУВАРЛАР УЧУН

Гулистонда Тошкент ремонт-экскаватор заводининг филиали ишга тушди. Мирзачўлдаги янги корхона чўлқуварлар учун ётоқхона — дала вагончалари ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган. Корхона шу йилнинг ўзидаёқ юздан ортиқ енгил ва шинам ётоқхона тайёрлаши лозим. Беш йилликнинг охирига бориб эса ётоқхона-вагонлар ишлаб чиқарадиган корхонанинг қуввати бир неча баравар ортади. Ёш корхона ирригация, мелиорация ва йўл ишлари учун металл конструкциялар ҳам ишлаб чиқаради.

(ЎзТАГ).

ЖАҲОН ОЙНАСИ

КАРАКАС. Венесуэланинг янги ҳукумати социалистик мамлакатлар билан савдо муносабатларини кенгайтиради.

Умумий сайловда ғолиб чиққан демократик ҳаракат партияси миллий раҳбарлигининг аъзоси сенатор Карлос Дъасколи бу ерда ўтказилган матбуот конференциясида ана шу гапларни айтди.

БУДАПЕШТ. 1973 йилда 114 корхона ва муассаса Венгрия-Совет дўстлиги жамиятига аъзо этиб қабул қилинди. Бу жамият ҳозир ўзига 907 коллектив аъзони бирлаштириб турибди. Ҳозирги вақтда жамият Венгрия фашист босқинчилардан озод қилинганлигининг 30 йиллигига, шунингдек жамият тузилганлигининг 30 йиллигига бағишлаб, бутун мамлакатда виставкалар, конкурслар, лекция ва суҳбатлар ташкил қилмоқда.

ВАРШАВА. 1973 йилда чет эллик харидорларга Польшада нашр этилган уч миллион 100 минг нусха китоб сотилди. Бу китобларнинг 2 миллион 300 минг нусхадан кўпроғини социалистик мамлакатлар сотиб олди.

ПРАГА. Прага яқинидаги Рузинеда жойлашган аэродром Чехословакиянинг асосий «ҳаво дарвозаси»дир. Бу ерда биргина ўтган йилнинг ўзида 2 миллион пассажир, 33 минг тоннадан кўпроқ юк ташилди.

Аэродромга бир йил мобайнида бортида ғоят хилма-хил белгилари бор. 56.500 дан ортиқ самолёт қўнди ёки аэродромдан учиб кетди; аэродромга 38 чет эл авиакомпанияларининг самолётлари қўнади.

БРАЗИЛИЯ. Рио-де-Жанейро ва Сан Паулу экранларида «Ваня тоға» ва «Гамлет» совет фильмлари зўр муваффақият билан намойиш қилинмоқда. Танқидчилар совет артистларининг маҳоратига — асосий ролларнинг ижрочилари С. Бондарчук билан И. Смоктуновскийга юксак баҳо бермоқдалар.

МАДРИД. Бултур ишлаб чиқаришда бахтсиз ҳодисалар рўй берганлиги натижасида Мадриднинг ўзидагина 4 минг киши инвалид бўлиб қолди.

ЛУСАКА. Жанубий Родезиянинг ирқчи маъмурлари мамлакатнинг шимолий-шарқида яшаб турган 8 мингдан зиёд африкаликларни «мустаҳкамланган қишлоқлар» деб аталган қишлоқларга кўчиришди.

Родезия информация министрлиги ана шуни хабар қилди. Африкаликлар ўз уй-жойларидан кўчирилиб, полициячиларнинг бўлинмалари қўриқлаб турган қамоқ лагерларидан иборат ана шу «қишлоқлар»га юборилди.

ДЕҲЛИ. Уч томонлама репатриация тўғрисида Деҳлида тузилган битимга мувофиқ Ҳиндистон томони 13 январда Покистон маъмурларига 915 ҳарбий асирни ва гражданин шахсларни топширди. Ҳарбий асирлар ва гражданин шахсларни топшириш, деб хабар беради ПТИ агентлиги, ВАГА чегара пунктида халқаро Қизил крест вакилларининг кузатуви остида олиб борилди.

(ТАСС).

ҚЎШИМЧА МАЖБУРИЯТ

Биринчи пойафзал фабрикаси коллективи беш йилликнинг аниқловчи йилида топшириқдан ташқари 40 минг жуфт аёллар ва эркаклар пойафзалларини ишлаб чиқаради. 3 миллион дециметрдан ортиқ устки ва таг чарм маҳсулотлари тежалади. Йил давомида 60 хил янги пойафзал ишлаб чиқилади. Меҳнат унумдорлиги 2,5 процентга ошади.

Бу — КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатини якдиллик билан маъқуллаган пойафзалчиларнинг йиллик планга қўшимча олган мажбурияти.

Кеча

пойафзалчилар маданият саройида фабрика ишчиларининг Мурожаатга бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг комплекс программаси ишлаб чиқилди. Шу кунларда 1973 йил ҳисобига меҳнат қилаётган 7-цех ишчиси С. Содиқов каби ўнлаб меҳнат ғолиблари сўзга чиқиб, юбилей йили планини 20 декабргача бажариш таклифини ўртага ташладилар. Буни фабрика ишчи-хизматчилари бир овоздан маъқулладилар.

Ҳамшаҳарлар, сизлар учун

ХАРИДОРЛАР ХУРСАНД

Кўн-галантерея фабрикаси ижодий устахонаси ходимлари харидорлар талабига кўра сумка ва портфелларнинг ўнга яқин хилларини яратмоқдалар.

Бугун

Фабрика рассомлари томонидан яратилиб, ишлаб чиқаришга жорий этилган янги хил маҳсулотлардан 20 мингдан ортиқ сумка ва портфеллар савдога чиқарилди. Улар қулай, сифатли ва гўзаллиги билан харидорларни хушнуд этяпти.

ЯНГИ ПРОКАТ ПУНКТЛАРИ

Юнусобод массивида ҳар йили ўнлаб турар жой, маданий-маиший, болалар муассасалари қурилиб фойдаланишга топшириляпти. Массив аҳолисига қулайлик яратиш борасида «Сервис» фирмаси ходимлари ҳам намунали ишлар қилмоқдалар. Фирма маъмурияти аҳоли илтимосига кўра куни кеча жамоат савдо маркази қошида прокат пункти очди. Ҳамшаҳарларимиз бу ердан радио, телевизор, фотоаппаратларнинг барча турларини, уй-рўзғор, туристик походга қўл келадиган турли буюмларни прокатга олмоқдалар.

— Фирмамиз коллективи бу йил шаҳримиз аҳолисига 4 миллион 850 минг сўмликдан зиёд маиший хизмат кўрсатишга аҳд қилдилар, — дейди фирма директори М. Д. Козлов. — Биз юбилей йилида шаҳримизда ўнлаб янги маиший хизмат кўрсатиш пунктлари очамиз. Аҳолига хизмат кўрсатишни намунали йўлга қўйиш учун бутун имкониятларни ишга соламиз.

Бугун

шаҳримизнинг Чехов номли кўчасида яна бир прокат пункти очилди. Пунктда аҳоли эҳтиёжи учун ҳамма зарур моллар мавжуд.

Тошкентлик йигирувчи Т. Гуцелюк.

Тошкент — Иваново: мусобақа авж олмоқда

Мана ярим асрдан ортиқ вақтдирки, Иваново ва Тошкент меҳнаткашлари совет халқларининг бузилмас ҳамдўстлигини, ленинча миллий сиёсат тантанасини барқарор қилиб елкама-елка олға бормоқдалар. Бу ҳамкорлик гражданлар урушининг оловли йилларида, Иваново-Вознесенск тўқувчилари Колчак, Дутов ва бошқа оқ гвардиячи унсурларнинг тўдаларига қарши жанг қилиб Урта Осиё деҳқони учун озодлик келтирган дамларда, «рус Манчестри» вакиллари — афсонавий лашкарбоши А. В. Фрунзе, унинг сафдошлари — Туркистон Автоном Совет Социалистик Республикаси ҳукумати аъзоси И. Е. Любимов, Туркистон фронти сиёсий бўлими бошлиғи, энг биринчи пролетар ёзувчиларидан бири Д. А. Фурманов Урта Осиё халқларига чор ҳукуматининг мустамлака сиёсати оқибатларини, Бухоро амири ҳукмдорлигини, босмачилар тўдасини тугатишда, янги социалистик жамият қуришда ёрдам берган дамларда бошланганди.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатида шундай дейилади: «Биз ҳозирги кунда қўлга киритган ва эртанги кунда эришиладиган ютуқларнинг ҳаммаси ўзимизга, ҳар бир совет кишисининг ижодий ишлаш маҳоратига, юксак онглилигига, профессионал тайёргарлигига, масъулият туйғусига ва интизомига боғлиқдир...» Бу сўзлар мамлакатнинг бу икки меҳнат коллективи ҳаётидан олинган кўпгина яхши мисоллар билан ҳам тасдиқланади.

Газетамизнинг иккинчи саҳифасида мана шу шаҳар, унинг ажойиб кишилари, уларнинг ишлари ва ютуқлари ҳақида ҳикоя қиламиз.

Ивановолик йигирувчи И. Горюнова.

ТОШКЕНТ—ИВАНОВО: МУСОБАҚА АВЖ ОЛМОҚДА

«КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БУТУН ПАРТИЯГА, БУТУН СОВЕТ ХАЛҚИГА МУРОЖААТ ҚИЛИБ, УЛАРНИ 1974 ЙИЛДА КПСС XXIV СЪЕЗДИНИНГ ҚАРОРЛАРИНИ МУВАФФАҚИЯТЛИ АМАЛГА ОШИРИШ УЧУН КУРАШДА МЕҲНАТ ҒАЙРАТ-ШИЖОАТИНИ ОШИРИШГА, КАМ ЧИҚИМ ҚИЛИБ, КЎПРОҚ, ЯХШИ СИФАТЛИ МАҲСУЛОТ ТАЙЕРЛАЙЛИК, ДЕГАН ШИОР ОСТИДА ПЛАН ТОПШИРИҚЛАРИНИ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ БАЖАРИШ УЧУН СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАНИ ЯНАДА КЕНГ АВЖ ОЛДИРИШГА ДАЪВАТ ЭТАДИ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ БАРЧА ТАРМОҚЛАРИДАГИ ХОДИМЛАРНИ СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАДА МЕҲНАТ УНУМДОРЛИГИНИ ЖАДАЛ ЎСТИРИШГА, ИЖТИМОИЙ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШГА АЛОҲИДА ЭЪТИБОР БЕРИШГА ДАЪВАТ ЭТАДИ».

(КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатидан).

Тўнғич Совет ўлкаси

ПОЕЗД ҳали тезлигини пасайтирмасиданоқ, Иваново шаҳри кўзга яққол ташланиб туради. Шаҳарга кираверишда янги қурилаётган бинолар энг аввал кўринади. Бир вақтлар Владимир Маяковский Москва ҳам Иваново ҳам янгидан қурилади, деб ёзган эди. Чиндан ҳам бу гаплар ҳозир амалда кўриниб турибди. Бир қаватли бинолар тепасида беш ва тўққиз қаватли уйлар ўсиб чиққандек кўринади. Замонавий тўқимачилик корхоналари, завод ва фабрикаларнинг корпуслари кўзга ташланади.

Кенг вокзал олди майдони мамлакатимиздаги бошқа шаҳарларникига ўхшаб кетади. Лекин бу ерда фақат Ивановонинг ўзига хос бўлган манзара кўзга ташланади. Майдондаги уйлардан бирининг пештоқига «Иваново — Советларнинг тўнғич Ватани» деган сўзлар ёзиб қўйилган. Бу тарихий далил фақат бир бино пештоқидагина эмас, Россия пролетариатининг қаҳрамонона тарихига ҳам ёзилган. Иваново тўқимачилари бу пролетариатнинг жанговар авангарди бўлган эдилар.

Бундан уч йил илгари ивановоликлар ўз шаҳарларининг 100 йиллигини нишонладилар. Бундан илгари у ерда тўрт асрлик тарихга эга бўлган қишлоқ бор эди. Қишлоқ одамлари деҳқончилик ва ҳунармандчилик билан шуғулланишар, татар ва поляк босқинчилари билан олишган, чет элликлар зулмидан Москвани ҳимоя қилишда, Ватан озодлиги учун курашда қатнашган эдилар.

XVII аср охирида бу ерда читга гул босиш ва бўяш кенг тус олди. Наполеон урушидан кейин Москванинг тўқимачилик корхоналари вайрон бўлган, газламага талаб эса ошган эди. Бу эса маҳаллий саноатнинг юксалишига катта туртки бўлди. 1817 йили Ивановода 150 дан ортиқ тўқимачилик фабрикалари бор эди.

Йиллар ва замонлар ўтди. Шаҳар саноатини йирик капитал эгаллаб олди. Капиталистик система эса ўз навбатида шаҳар пролетариати сафининг кенгашига олиб келди.

Ўша замонларда Иваново шаҳрини «чит ва силлар» ватани деб аташар эди. Ишчилар ярим оч ҳаёт кечиришар, 12—14 соатлаб ишлашар, ўз номи билан «Чуқурлик», «Очлар маҳалласи» деб аталадиган жойларда яшар эдилар. Улар эксплуататорлар билан курашга бел боғлаганликлари бежиз эмас. Маҳаллий капиталистлардан бири Гарелин «Бу ердаги ишчилар табақасидан ҳамма қўрқиши керак» деб ёзган эди.

Тўқимачилар бойлар томонидан қилинаётган зулмга доимий стачкалар билан жавоб беришарди. 1897—1898 йилларда марксистлар таъсирида бўлиб ўтган уч ҳафталик стачкада 15 минг киши қатнашди. Бир неча йилдан кейин эса 1905 йил 9 январь «Қонли якшанба» ҳақидаги даҳшатли хабар бутун Россияни ларзага солди. Иваново большевиклари Петербург ва Москва ишчилари билан бир сафда туриб чоризмга қарши кураш бошлаб юбордилар. Улар ишчиларга қарата ёзилган мурожаатда бундай деган эдилар: «Оға-инилар, ўнлаб ярадор ва марҳумларнинг қони бизни курашга ундайди. Биз ҳозирги ҳокимият барча душманлардан кўра ёмонроқ душманимиз эканлигини кўриб турибмиз, ўртоқлар! Йўқолсин самодержавие!».

Бу шиорлар фақат кураш чақириғи бўлибгина қолмади. Чақириқни амалга ошириш учун 1905 йил май ойида Иваново шаҳрига Фрунзе келди. РСДРП Москва комитетининг вакили оммани уюштириш, партия ишида катта тажрибага эга эди. У шаҳарга нима учун келганлиги ҳақида онасига ёзган хатида шундай деган эди: «9 январда тўкилган бегуноҳ қон қасос олишни талаб этади. Биз йўлимизни белгилаб олганмиз. Ўзимни бутунлай революция ишига бағишлайман». Фрунзе Иваново пролетариатининг раҳбарлари билан яширин умумшаҳар партия конференциясини ўтказди. Конференцияда умумий стачка уюштиришга қарор қилинди. Тўқимачилар сиёсий ва иқтисодий талаблар қўйдилар.

12 майда 30 мингга яқин тўқимачи иш ташлади. Уларга дегрезлар, темир йўлчилар, матбаачилар ва бошқа ҳунар эгалари ҳам қўшилдилар. Пролетарнинг энг яхши вакиллари Советларга сайланишди. 15 майда 151 делегат ўзларининг биринчи кенгашига йиғилди ва депутатлар Совети деб атала бошланди. Россиядаги энг тўнғич умумшаҳар Совети икки ойдан кўпроқ муддатда пролетариатнинг уюшган курашига раҳбарлик қилиб турди. «Май стачкаси, — деб ёзган эди Фрунзе, — бутун Иваново Вознесенск саноат ҳаётини тўхтатиб қўйди. Саноат районидан ва энг чекка жойлардан Иваново Вознесенскка маслаҳат ва кўрсатмалар сўраб ўнларча делегация келиб турди. Хатлар бундан ҳам кўп эди. Уларда Иваново Вознесенск Советининг кучи ва аҳамиятига катта ишонч билдирилган эди.

Чор ҳукумати иш ташлаган ишчилар ва Советларга қарши аскар ва казакларни ҳужумга ўтказди. Ишчилар Талка дарёси соҳилида Советларга депутатлар сайлашаётганда подшо отрядлари уларга қарши ўт очди. Уларни қамчи билан савалашди. Совет аъзоларининг деярли учдан бирини қамоққа олишди. 1905 йил 24 октябрда ленинча «Пролетари» газетаси шундай деб ёзган эди: «Ишчилар ўртасида ивановолик бир ўртоқ ёзган «Қамчи» қўшиғи кенг оммалашиб кетди. Бу қўшиқда подшо фақат қамчи ва қурол билангина ўз мавқеини сақлаб тургани ҳикоя қилинади. Лекин Иваново ишчиларининг курашга бўлган иродасини ҳатто қамчи ҳам тўхтатиб қололмайди. Улар янгидан куч тўплаб ўз ҳуқуқлари учун курашни қайтадан бошлаш учунгина стачкани тўхтатдилар».

Партия ва совет иши бўйича Фрунзенинг энг яхши ҳамроҳлари Исидор Любимов ва Дмитрий Фурмановлар эди.

«Вокзал тиқилинч. Одамлар гавжум. Бугун ярим кечада Фрунзе тўплаб уюштирган ишчи отряди Колчакка қарши курашиш учун жўнаб кетади. Иваново Вознесенскнинг барча фабрика ва заводларидан келган ишчилар ўз дўстлари, оға-инилари, ота-фарзандларини кузатишга келганлар» деб ёзган эди Фурманов Иваново пролетариатининг гражданлар урушига жўнаб кетишини тасвирлаб. Владимир Ильич эса ўша пайтда «...Москва, Питер ва Иваново Вознесенск пролетариати революция ғалабаларини ҳеч қачон қўлдан бериб қўймаслигини амалда исботладилар» — деган эди. Бу ғалабаларни ҳимоя қилиш учун Қизил армияга 140 минг маҳаллий ишчи жўнаб кетди. Уларнинг бир қисми Бухорога ҳужум қилиб, Ўрта Осиёда гражданлар урушини ғалаба билан якунлади.

Бепоён диёр эгалари

ГАЗЕТАНИНГ умри бир кун, дейишади. Бу гап тўғри эмас. Революциянинг тўнғич йиллари, гражданлар уруши, НЭП даврида чиққан дағал қоғозларга босилган газеталарни варақлаб кўринг. Уларда ўша йилларнинг нафаси сезилиб туради. Бундан 50 йил илгари Ивановода чиққан «Рабочий край» газетаси маҳаллий фабрикалардан бирининг электрлаштирилиши ҳақида ёзган эди. Ўша пайтда бир ойда ҳаммаси бўлиб 511 минг киловатт соат электр энергияси ишлаб чиқарилган.

Ҳозирги кунда «Ивенерго»га бош диспетчерлик қилаётган Борис Николаевич Денисчевдан ўшандан буён қандай ўзгаришлар рўй берганини сўрадим.

— Бу саволга батафсил жавоб бериш мумкин. Лекин қисқа қилиб айтиб қўя қолай. Ўтган ярим аср мобайнида Ивановода электр энергияси ишлаб чиқариш 60 марта ўсди. Демак мутаносиблик бузилибди дейишингиз мумкин. Асло бундай эмас. Ҳозир энергия билан таъминловчи системалар кўп. Улар қатор станцияларни ўзига бирлаштиради.

Кейинги пайтларда кўплаб йирик корхоналар қурилди. 1963 йил 9 декабрда Ленин орденли камволь комбинатида дастлабки маҳсулот ишлаб чиқарила бошланди. Корхона коллективи 7 йилдан кейин Ленин ордени билан мукофотланди. Қурилиш индустрияси корхоналари ўртасида етакчи ўринни тутувчи «Строймашина» заводи ҳам энг актив энергия талаб қилувчи корхоналардан биридир.

— Яна бир нарсани таъкидламоқчиман, — деб давом этади Борис Николаевич. — Иваново ва Ўзбекистон энергетикларининг алоқалари ҳар иккала томонга ҳам катта фойда келтирмоқда. Биз Тошкент ва Ангрендан келган мутахассисларни мамнуният билан кутиб олдик ва ўз системамиздаги янгиликлар билан таништирдик. Ўйлаймизки, мамлакатимиз пахта манбаи бўлмиш республикадаги энергетиклар тажрибасидан биз ҳам кўп нарса ўргансак бўлади.

Борис Николаевич билан суҳбатни тугатганимда бу ердаги маҳаллий газетада ярим аср илгари чиққан хабар яна кўз олдимга келди. «Совет ходимлари Союзининг губерния бўлими моддий муҳтожликларини аниқлаш ниятида Союз аъзоларини текшириб чиқишга киришмоқда». Мен бу хабарни область статистика бошқармаси бошлиғининг ўринбосари В. И. Широковга айтдим. В. И. Широков ёш ва ғайратли киши. У жилмайиб сўради.

— Бу гапларни қаердан топдингиз?

—«Рабочий край» газетасидан олдим.

— Бундай хабарни шарҳлаш анча мушкул. Мен эсимни танибманки шаҳар ҳамиша мутахассисларга муҳтож. Одамларнинг меҳнати ва яшаш шароитини кўрсатиш учун бир қанча мисол айтишим мумкин.

Биринчидан, ишчи ва хизматчиларнинг ўртача маоши мунтазам ўсиб бораяпти. Сўнгги ўн йил мобайнида уларнинг маоши 50 процент кўпайди. 1972 йилдагига нисбатан ҳозирги пайтда маошнинг ўсиши 3,4 процентни ташкил қилди. Ўтган беш йиллик мобайнида саноатда меҳнат унумдорлиги 50 процентдан ортиқ, қишлоқ хўжалигида эса 70 процент кўпайди.

—Шаҳар хўжалигининг асосий тармоғи,— деб давом этади Владимир Ильич, —тўқимачилик саноатидир. Ялпи маҳсулотнинг 60 проценти, ёки мамлакатда ишлаб чиқариладиган бутун тўқимачилик маҳсулотининг ўндан бир қисми Иваново тўқимачилари зиммасига тўғри келади. Шаҳарда йил сайин 3,6 миллион метр газлама ишлаб чиқарилади. Ўтган йилнинг 11 ойи мобайнида 1972 йилнинг шу давридагига нисбатан планга қўшимча равишда 1,5 миллион метрдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Бу ерда саноат ходимларининг ярми тўқимачилар, тўртдан бири эса машинасозлардир. 50-йилларнинг ўрталаригача чиққан газеталарда бу маълумотлар йўқ эди. Кейинги йилларда шаҳарда машинасозлик саноати беқиёс ўсди. Шу давр мобайнида автокран заводи ишга тушди. Орадан 15 йил ўтгач, 15 минггинчи автокран тайёр бўлди. Корхона 10 тоннача юкни 20 метр баландликка кўтарадиган замонавий қудратли техника ишлаб чиқармоқда. Завод маҳсулотлари Ўзбекистонга, бошқа республикаларга ва 50 та чет эл давлатига жўнатилмоқда.

Ивановода, мана 15 йилдирки, мамлакатдаги энг йирик станок заводларидан бири ишлаб турибди. Бу йиллар мобайнида корхонада юз хил станок ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Энг сўнгги маҳсулот «ИР-100» станоги айниқса ажойиб. Унинг ҳажми 25 метр, оғирлиги 150 тонна. Бу станокда узунлиги 25 метргача бўлган деталлар ишланиши мумкин. Бундай маҳсулотлар ҳам ивановолик машинасозлар билан тошкентлик ҳамкасблар ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлашга самарали хизмат қилади.

Елизавета Алексеевна Смирнова [юқоридаги сурат] беш йиллик илғорларидан бири. У аралаш касбларни эгаллаганлиги туфайли бир йўла бир неча вазифани бажараверади. Е. Смирнова ўз шахсий мажбуриятини муддатидан олдин адо этишга аҳд қилган.

* * *

Илғор бригада аъзолари, йигирувчилар [чапдан ўнгга] В. Краснова, Е. Новожилова, Г. Дёмина ва М. Седовалар ҳам беш йиллик топшириқларини бажариш арафасида турибдилар.

Дўстлик—беллашув пароли

ТОШКЕНТ тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси Л. Казанцеванинг ажойиб ишлари ҳақидаги хабарни эшитганимда қувониб кетдим. Ғайратингга балли дедим, — деб ҳикоя қилади Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, РСФСР Олий Советининг депутати Иваново меланж комбинатининг тўқувчиси Анастасия Федоровна Ерофеева. У ҳозиргина шаҳар ижроия комитетида сайловчиларни қабул қилган ва ўзининг депутатлик фаолиятини ҳам ғайрат билан бажариши кўриниб турарди.

— Лидия Павловна билан танишганимга анча бўлди. Ўлкамизнинг тўнғич зарбдорлари Виноградовалар номидаги мукофот унга топширилаётганида танишиб қолганмиз, — дейди Анастасия Федоровна. — Бу жуда фахрли мукофот. Казанцева унга ҳалол меҳнати билан сазовор бўлди. У 48 станокни бошқаришини, бу билан меҳнатга ижодий муносабатда бўлишини биламан. Унинг ташаббусидан кейин Тошкент комбинатида минглаб тўқувчилар Казанцевага бекорга эргашмади. Ҳозир ҳар бир қиз 36 станокни бошқаришга ҳаракат қиляпти. Бу ҳам 1,5 норма деган сўз.

Менинг ўзимга келсак. Нормада белгиланган 1000 та ўрнига 1920 та урчиққа хизмат қиламан. Муқобил шахсий планини муваффақият билан бажаришга, 1974 йили қўшимча равишда 12,6 тонна калава ишлаб чиқаришга ҳаракат қиламан. Область тўқимачилик корхоналарининг комсомоллари муқобил планда 5,5 миллион сўмлик қўшимча маҳсулот ишлаб чиқаришга қарор қилганлар. Мен ҳам бу хирмонга ўз ҳиссамни қўшаман.

— Ёшларнинг ўз мажбуриятларини бажаришига нима ёрдам бераяпти?

— Бунга, биринчидан, ёшларнинг билимдонлиги сабаб бўлмоқда. Мен техникумни битириб тўқимачилик институтига кирдим. Билиминг қанча кўп бўлса, одамларга шунча кўп фойданг тегишини биламан. Фақат бизнинг комбинатнинг ўзида 577 комсомол ишчи ёшлар мактабида, 76 киши техникумларда, 55 киши олий ўқув юртларида билим олади. 2 мингдан ортиқ ёш мутахассис ўз малакасини оширди, 670 комсомол эса тўгаракларда машғул.

Иккинчидан, илгари уй-жой билан таъминланиш йўлида баъзи ғовлар бўлар эди. Ўзингиз бир ўйлаб кўринг-га, комбинатга ёшгина бир қизча ишга келди. У бутун куч-ғайратини ишга солиб ишлайди, ўқийди, ўз рисоласидаги йигитни учратишни орзу қилади ва ниҳоят қаердан квартира топсам экан деган савол уни қийнайди. Ётоқхонада ҳадеб яшайвериш ҳам меъдага тегади. Ҳозир мана шу масалалар тўлалигича ҳал этиляпти. Бу ерда ёш келин-куёвлар шаҳарчаси қуриляпти. Икки юзга яқин оила уй тўйларини ўтказди. Ёзда яна юзга яқин оила квартираларнинг калитини олади. Бу ерга фақатгина ёш келин-куёвлар кўчиб киради. Бир неча марта мен депутатлик юмушлари билан у ерда бўлганман. Ёшларнинг юзидаги табассумни кўрсангиз. Ўзимча бу масалаларнинг давлат йўли билан ҳал этилганлигини эслаб севинаман. Ҳозир ёшлар яхши орзулар билан, зўр ишонч билан меҳнат қилишмоқда.

Учинчидан, тўқимачилик шаҳарчаси тўғрисидаги қўшиқ эсингиздами, қизлар ва йигитлар миқдори ўртасидаги тафовут эсингиздами? Бу қўшиқдан ташқари ҳаётнинг жуда кўпгина муаммолари бор эди. Ҳозир бундай номувофиқликни учратмайсиз. Машинасозлик тараққиёти ҳисобига ҳамма нарса бараварлашди. Саноатнинг оқилона ва планли ривожланиши ижтимоий муаммоларни ҳал қилишга олиб келди.

Албатта, энг муҳим масалалардан бири — ёшларни тарбиялаш масаласи ҳам турибди. Бу ерда ҳамма гап ким нима ҳақида гапиришида эмас, балки ким нима ишни қилаётганлигидадир. Бизнинг комбинатимиз ва йигирув ишлаб чиқариши корхонасининг партия ташкилоти жуда кўпгина ишларни амалга оширяпти. Йигирув корхонасида 3700 киши ишлайди, улардан 450 киши коммунистлардир. Ёшлар катталарнинг мададини яқиндан ҳис қилиб туришибди. Гарчанд партия ташкилотига ёш аёл Ирина Михайловна Мельникова раҳбарлик қилаётган бўлсада, лекин у тажрибага эга. Партия комитети секретарлигига сайлангунга қадар у комсомолга раҳбарлик қилди, партия мактабини битирди. Унга кишилар жуда ихлос қўйишган. У чиндан ҳам меҳрибон, ғамхўр инсондир. Менинг назаримда партия ходими учун бу хислатлар энг қимматли хислатлардир.

Комбинатнинг йигирув корхонаси жойлашган корпуснинг ҳамма қаватларида машиналарнинг бир маромдаги овози эшитилади. Партия комитети секретарининг хонаси учинчи қаватда жойлашган. У мўъжазгина, саранжом-саришталдир. Унинг соҳибаси Ирина Михайловна хурсандчилик билан бизни қарши оларкан:

— Совуқ қотмадингизми? (Кўчада ҳарорат 23 даража совуқни кўрсатяпти, бу Тошкент ўлчовига ҳеч ҳам тўғри келмайди) деб сўради.

— Кишилар ва Тошкент техникасининг қандай ишлаётганлиги билан қизиқаётгандирсиз? Қўлимдан келганича ёрдам бераман. Анастасия Федоровна Дорофеева билан гаплашдингизми? Яхши. Мен бу аёл ҳақида бироз гапириб бераман, у юксак меҳнат унумдорлиги учун, янги жиҳозларни ўзлаштириш ҳисобига унумдорликни ошириш учун мусобақа ташаббускоридир. Беш йиллик учинчи йили планини 27 июлда бажарган эди. Беш йиллик топшириқни эса 2 ноябрда адо этди. Раида Федоровна Соколова эса у билан қадамба-қадам ташлаяпти.

Меҳрибон мураббийлар

РАИДА Федоровна каби усталарнинг кўзга ташланадиган ажойиб хислатларидан бири уларнинг ёшларга мураббийлик қилишидир. Масалан, группа комсорги Нина Евдокимова яқинда етти ишчи сафида «1973 йилги социалистик мусобақа ғолиби» Бутуниттифоқ нишони билан тақдирланди. Бундан беш йил муқаддам у комбинатга ишга келган эди. У ўзини ҳар томонлама кўрсатди. Бунда унга Раида Федоровна жуда катта ёрдам берди. Раида Федоровна ўз тажрибаларини ёшларга сидқидилдан ўргатади.

Шунга ўхшаш ибратли мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Коммунистик меҳнат зарбдори, коммунист Клара Федоровна Полигина фидокорона меҳнати эвазига «Ҳурмат белгиси» ордени, юбилей медали билан, «1973 йилги социалистик мусобақа ғолиби» нишони билан тақдирланди. Ички резервлардан фойдаланиш туфайли у йиллик планни 13 апрелда бажаришга ва пландан ташқари 40 тонна калава ишлаб чиқаришга эришди.

— Мен бирга ишлаган қизларнинг ҳаммаси ҳар хил характердаги ва тоифадаги қизлардир, — дейди ишлаб чиқариш таълими бўйича инструктор ва партгруппорг Лидия Семеновна Белозуб. Бутун коллективнинг эртага қандай ишлаши бу қизларнинг меҳнатига боғлиқдир. Лидия Семенованинг кўплаб шогирдлари бор. Уларнинг ҳаммаси турли характерга, билимга ва интилишга эгадир.

Бу қизларнинг характери ҳам, интилиш ва орзулари ҳам турлича.

— Уларнинг ҳаммаси ҳақида гапиришга анча вақт кетади, — дейди инструктор. Баъзи қизларимиз борки, улар ўз топшириғини сўзсиз бажаради-ю, лекин уларнинг тайёрлаган маҳсулотини текшириш пайтида унга ўзгача эътибор билан қарашади. Бошқаларнинг характери бироз бошқачароқ бўлади, лекин улар ўз касбига ихлос қўйишган. Вақт билан ҳисоблашмай қунт билан шуғулланилса ҳалиги «характерли» қизлар ҳам бинойидек ишлашаверади. Мария Рижова, Таня Ахудзянова ва шунга ўхшаш қизлар яхши меҳнат қилиб барчага намуна бўлишяпти.

— Ихтисосликни тезда эгаллаш мумкин, лекин касбнинг барча сирларини ўрганишга анча вақт керак бўлади, — дейди Зоя Михайловна Балакирова. — Мен комбинатда чорак асрдан бери меҳнат қиламан. Шу давр ичида ўз тажрибаларимни кўпчилик ёшларга ўргатдим .Ишдаги ана шу тажрибалар топшириқни 110 процент бажаришга имкон бераяпти. Бизнинг ишимизда энг муҳими бир-биримизни қўллаб-қувватлашдир.

— Биз меҳнат беллашувига, социалистик мусобақани янада авж олдиришга катта эътибор бермоқдамиз, — дейди партия комитетининг секретари И. Мельникова. Биз мусобақанинг янада кенг қулоч ёйиши тўғрисида ўйламоқдамиз. Меҳнат беллашувида Ленин ордени кавалери Е. Н. Василенко, йигирувчи Е. С. Черепенко, йигирувчи ўровчи Г. Й Фотеева, ўровчилар Г. И. Александрова, В. Ф. Седова ва бошқа кўплаб коммунистлар ва партиясизлар барчага намуна бўлмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси янги-янги марраларни эгаллаб катта коллективнинг меҳнатда улкан ютуқларни қўлга киритишларида жонбозлик кўрсатишмоқда. 150 киши беш йиллик планларини муддатидан илгари бажарди. Бу ижодий изланишнинг, социалистик мусобақани кенг авж олдиришнинг ёрқин бир тимсолидир.

— Энди мен Тошкент машиналари иши ҳақида гапириб беришим мумкин, — дейди Ирина Михайловна. — Бизда «Таштекстильмаш» заводида тайёрланган «ПК-100» машинасидан 166 таси ишлаб турибди. 315 йигирувчи, ўровчи лойиҳада белгиланган унумдорликка эришдилар. Янги техника ўзини ҳар жиҳатдан кўрсатди ва у меҳнат унумдорлигини оширишда бизга ёрдам берди. Конструкторларнинг иқтисодий ҳисоб-китоблари тўғри бўлиб чиқди.

— Тошкент машиналари чидамли ва самаралидир, — дейди Михаил Иванович Маховиков. — Буни мен комбинатнинг собиқ ишлаб чиқариш бўлими бошлиғининг ўринбосари сифатида ҳам тасдиқлайман. Михаил Иванович меҳнатда шуҳрат топганлардан. Унинг кўксида кичик ўроқ ва болға юлдузи порлаб турибди. Бу нишоннинг орқасида «СССР халқ контроли органларидаги актив ишлари учун» деган сўзлар ёзилган. Бундай мукофот ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Уни Михаил Иванович шаҳарда биринчи бўлиб олган. Халқ контроли ташкил этилганидан бошлаб унинг сафларида ғолиблик билан бориб комбинатдаги группага раҳбарлик қилади, чорак асрдан бери мунтазам комбинат партия комитетининг аъзолигига сайланади. 40 йилдан бери партия сафидадир, унинг ўғиллари ҳам коммунистлардир. Ҳозир у пенсияда. Михаил Иванович корхонанинг жанговар ва меҳнат шон-шуҳрати музейига раҳбарлик қилади. У янги-янги ишлар билан машғул бўлади. Бу ердаги маҳаллий билим юртига экскурсияга бориб, комбинат ташкил этилиши тўғрисидаги ҳикояни эшитганимда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдим.

...1929 йили ивановоликлар учун эсда қоладиган йилдир. Шу йили шаҳарга Михаил Иванович Калинин ташриф буюрди ва митингда нутқ сўзлади...

Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 12 йиллиги — 1929 йилнинг 7 ноябрини шу тармоқдаги қурилишнинг кенг кўламда бошлаб юборилиши сифатида ҳисоблаш мумкин. Шу куни меланж комбинатининг тантанали ишга туширилиши маросими бўлди. Шунда ивановолик тўқимачилар ёнида Ўрта Осиёдан келган пахтакорлар ҳам туришар эди. Қуёшли ўлка вакиллари ўзларида етиштириб ва ўзлари олиб борган пахталарни машиналарга ташлаш бахтига муяссар бўлдилар. Деҳқонлар ўшанда социализм қуриш планлари қандай қилиб амалга оширилаётганлигини ўз кўзлари билан кўрдилар.

— 30-йилларнинг бошларида, — деб эслайди Михаил Иванович, — мен Иваново шаҳар партия комитетида ишладим. Ҳозирга қадар биз пахтакорларнинг талабларига меҳрибонлик, қардошлик билан муносабатда бўлганлигини эслайман. Биз энг яхши мутахассисларимизни Тошкент тўқимачилик комбинати жиҳозларини монтаж қилиш ва созлашга командировкага жўнатар эдик. Уларнинг айримлари ўша ерда ўзларининг иккинчи уйларини топишиб ўша ерда қолишди. Ўзбекистон пойтахти ва Иваново ўртасида яхши алоқалар ўрнатилди.

— Ҳаммаси чин, тўла ҳақиқатдир, — дейди комбинат касаба союз комитети раисининг ўринбосари Римма Васильевна Преснякова. — Бу алоқалар мустаҳкам ва жуда фойдали алоқалар эди. Шахсий шартномалар билан қизиқиб кўрсангиз кўпгина янгиликларни билиб оласиз.

Оддий оқиш картондан тайёрланган идора папкаси олдимда турибди. Бундай олиб қараганда унда фақат қоғозлар тўплаб қўйилгандек, «Меҳнат рапортлари» солингандек туюлади. Ивановолик тўқимачи Е. Н. Волкова тошкентлик тўқимачи Е. М. Соколова билан, Н. О. Дмитриева ва Н. Д. Орлова ўзларининг тошкентлик ҳамкасблари Алла Турсунова ва Зуҳра Ёқубова билан мусобақадошдирлар. Уларнинг бир-бирларига йўллаган хатларида планларнинг ошириб бажарилаётганлиги, янги жиҳозлар ўрнатилаётганлиги, коммунистик меҳнат мактабларидаги ўқишнинг кетиши ҳақида, ёшлар ўқуви ва бошқа кўпгина қизиқарли фактлар ётади. Бу мактублар замирида новаторларнинг янги жамият қурилишининг олдинги сафларида боришаётганлиги, бутун куч-ғайратни ана шу ишга бағишлаётганликлари ётади.

Тўпланган бой билим ва тажрибалар ҳар доим ҳам кишига асқотади. Тошкентлик тўқимачиларга юк ортиш ва тушириш ишларини механизациялашни тезлаштириш керак бўлиб қолган эди, шунда уларга Иваново меланж комбинатида тўпланган тажриба қўл келиб қолди. Йигирув машиналари ишини яхшилаш лозим бўлиб қолган эди, тошкентликлар ўзларининг фойдали маслаҳатларини беришди. Икки томонлама бундай ёрдамлар техника тараққиётини муваффақиятли равишда ривожлантиришга имкон бермоқда.

— Биз техника тараққиёти йўлидаги курашни доимо давом эттирамиз, — дейди комбинат партия комитетининг секретари Николай Иванович Кубцов.

Тошкентдан келганлигимни эшитиб у ўз ишларини йиғиштириб қўйиб, мен билан суҳбатлашди. Суҳбат давомида бир қанча янгиликларни гапириб берди. Яқинда Иваново шаҳрида тўқимачиларнинг республика семинари ўтказилди. Бунда кўпгина қизиқ фактлар келтирилди. Етти йил мобайнида реконструкция ва техник қуролланиш ҳисобига ишлаб чиқариш қувватлари жуда ошди. Бу қувватлар яна олтита янги фабрикани ишга туширишга тенг келади.

— Ивановолик тўқимачилар, — деди семинарда сўзга чиққан РСФСР тўқимачилик саноати министри П. К. Сизов, — беш йиллик ўсиш суръатларининг юқори бўлишига эришмоқдалар. Беш йилликнинг ўтган икки йили мобайнида улар пландан ташқари 6500 тонна калава, 34 миллион метр тайёр газлама ва бошқа саноат маҳсулотлари берди. Бу саноат маҳсулотлари 81 миллион сўмликдан зиёддир.

— Бу ютуқда, — деб давом этади Николай Иванович Купцов, — бизнинг ҳам улушимиз бор. Комбинатимиз коллективи учинчи квартал иш якунлари бўйича биринчи ўринни эгаллади ва республика тўқимачилик саноати корхоналари ўртасида социалистик мусобақада кўчма Қизил байроқ билан тақдирланди. Биз ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича ва меҳнат унумдорлигини ошириш бўйича 1975 йил даражасидан ўзиб кетдик. Коллективимизнинг меҳнат-шижоати уларнинг 1974 йил учун зиммаларига олган муқобил план ва мажбуриятларида ўз ифодасини топган. Комбинат ишчилари бу йил барча кўрсаткичлар бўйича 1975 йил даражасига етиб олишга ва планга қўшимча 1 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга қарор қилдилар.

— Биз кўзланган ана шу мақсад йўлида қандай ишларни қилмоқдамиз? Бу ерда ишда энг тўғри йўлни танлаш жуда катта аҳамият касб этади. Биз бажарадиган ишларимизнинг аниқ режаларини тузиб чиқдик. Партия комитетининг ҳар бир аъзоси (у 52 кишини ташкил этади, шуларнинг ярми ишчилар) бажарадиган ишининг барча тафсилотларини аниқлаб олган.

Партия комитети ишидаги янгиликни ҳам гапириб ўтиш ўринлидир. Бошланғич партия ташкилотлари коммунистлар бир вақтнинг ўзида ишлаётган иш сменаси принципи асосида ташкил этилди. Бу нарса уз самарасини бериши табиийдир. Чунки бунда ҳар бир кишига, ҳар бир партия аъзосига унинг кучи ва имкониятларига қараб тегишли топшириқлар бериш мумкин.

Ҳар бир меҳнаткашнинг ижодий активлигини оширишда Тошкент тўқимачилари билан бўлган социалистик мусобақа катта роль ўйнаши шак-шубҳасиздир. Комбинатда «Минглар шартномаси» деган махсус стенд бор. Бу стендда ишчи коллективларининг ишлари белгилаб борилади. Биз Тошкентдан келадиган меҳмонларни доим очиқ чеҳра ва самимийлик билан кутиб оламиз, биринчи «оқ олтин» эшелонларининг келиши шарафига митинглар уюштирамиз, ўзимизнинг мутахассисларимизни серқуёш республикага юборамиз. Қўлга киритилаётган ҳар бир муваффақиятлар мамлакатимиз барча халқларининг дўстлиги ва қардошлиги мустаҳкам пойдевори самарасидир.

...Ана шу юқоридаги сатрлар ёзиб бўлинганида матбуотда Тошкент тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси Лидия Павловна Казанцева ва унинг ҳамкасб дугонаси — Ивановодаги меланж комбинатининг ишчиси Анастасия Федоровна Ерофеевага Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилганлиги ҳақидаги хабар босилди. Бу ажойиб хабар ҳаммамизни беҳисоб севинтириб юборди. Чиндан ҳам ҳар бир совет кишиси эзгу мақсад йўлида меҳнат қилиб, планлаштирилганидан ҳам кўпроқ ишларни бажаришга интилмоқда. Улар вақт билан баҳслашиб, мамлакатимизда коммунизм қурилиши ишига катта ҳисса қўшмоқдалар.

Ф. НЕСТЕРЕНКО,
«Тошкент оқшоми»нинг махсус мухбири.
Тошкент — Иваново.

Саломатлик ҳақида суҳбатлар

Москвадаги Ленин орденли марказий врачлар малакасини ошириш институтининг болалар хирургияси касалхонаси И. Н. Русаков номидаги 2-болалар шифохонаси базасида ташкил қилинган. Бу касалхонада олиб борилаётган ишлар кўпчиликнинг диққат-эътиборини тортмоқда.

Ҳаракат аъзолари кўкрак ва қориндаги ички аъзолар, ёки бош суяги ва мияси жароҳатланган болаларга тез ёрдам кўрсатишда травматолог врачларнинг ана шу касалхонадаги анестезиолог ва реаниматолог, биохимик ва турли профилдаги хирурглар билан ҳамкорлиги яхши натижалар бермоқда. Бу ерда болалар жароҳатларини ва уларнинг оқибатларини даволашда медицинанинг энг сўнгги ютуқлари, замонавий даволаш усуллари қўлланилмоқда.

СУРАТДА: анестезиолог Т. Н. Алисова операция пайтида.

П. Носов фотоси, ТАСС фотохроникаси.

ШАМОЛЛАШНИНГ ДАВОСИ

Организмни чиниқтириш бўйича фойдали маслаҳатлар

Касаллик тарихи варақаларида одатда «юқори нафас олиш йўлларининг яллиғланиши», «тонзилит», «трахеит», «ўткир бронхит» ва шу сингари диагнозларни тез-тез учратиш мумкин.

Шамолланишни бир умрга тарк этишни истаган кишиларга биз қатор фойдали маслаҳатлар билан ёрдам бермоқчимиз. Уларга шамолланишнинг энг асл «дориси» ҳисобланган организмни чиниқтиришнинг асосий қоидаларини эслатиб ўтамиз.

Бу қоидалар оддий ва ҳар кимнинг қўлидан бемалол кела олади. Организмни чиниқтиришни даставвал ҳаво ваннасидан бошламоқ дуруст. Бунда хона температураси дастлаб 20 градусдан паст бўлмаслиги, сўнгра эса 7-5 ва ҳатто ундан ҳам пастга туширилиши мумкин. Биринчи ҳаво ваннаси ярим соатдан ошмаслиги зарур. Бунда белгача ечинмоқ, иложи бўлса, трусининг ўзида қолмоқ маъқул. Шундан кейин сеансларни секин-аста кўпайтириб, организмнинг индивидуал хусусиятларига қараб, ҳаво ваннаси вақтини янада узайтириш мумкин. Ванна олаётганда ҳамиша ҳаракатда бўлишга интилинг.

Чиниқишнинг бошқа фойдали усулларидан яна бири, сочиқни ҳўллаб, баданни артишдир. Бу ишни эндигина бошлаган кишиларга баданни сувнинг ҳарорати 27-28 градусни ташкил этгандагина артиш тавсия этилади. Агар организм совуққа чидамсизроқ бўлса, сув ҳароратини 30-32 градусгача етказмоқ керак. Шундан сўнг, сув ҳарорати аста-секин 18-22 градусга ва организм индивидуал хусусиятларига қараб ундан ҳам паст даражага туширилади. Сув процедуралари ўтказиладиган хона температурасига эътибор ҳам муҳим шартлардан ҳисобланади. Хона температураси 17-20 градус атрофида бўлиши лозим. Сув процедураси гимнастика машқларидан кейин бошланса, янада дуруст бўлади. Бу машқлар ҳўл сочиқ ёрдамида бажарилгани маъқул.

Даставвал, қўл, кифт, бўйин, бадан артилади. Сўнгра тезда қуруқ сочиқ билан артиб чиқилади. Мускуллар массаж қилингач, кўйлак кийилади. Шундан кейин, баданнинг қуйи қисми ва оёқлар артилади. Баданни ҳўл сочиқда артишга ўргатилгандан сўнг душ қабул қилишга ўтилади.

Саломатлиги унчалик тузук бўлмаган кишилар чиниқиш машқларини бошлашдан аввал, врачга мурожаат этишлари шарт. Чиниқишнинг асосий қоидаларига қатъий риоя қилинган тақдирдагина бундан самара бўлади. Булар: организм индивидуал хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда иш қилиш, машқлар меъёрини изчиллик билан аста-секин ошира бориш, чиниқиш машқларини муттасил олиб бориш, чиниқишнинг хилма-хил восита ва усулларидан фойдаланиш.

Чиниқишнинг бугунги кунда хотирадан кўтарилиб кетган воситалардан бири — оёқяланг юришдир. Кўп кишилар хилма-хил янги дорилар ҳам шамоллашга наф этолмаганидан хуноб бўлиб, юрадилар. Организмни чиниқтириш йўлига ўтибгина, айниқса, оёқяланг юришга одатлангач, шамолланишга барҳам берилгани ҳақида анчагина маълумотлар бор.

Олимлар олиб бораётган тадқиқотларга мурожаат этайлик. Уларнинг кузатишича, сув ҳарорати плюс 12 градус бўлганда оёқни сувга тиқиб ўтирилса, бурун шиллиқ пардасидаги ҳарорат тезлик билан пастга тушар экан. Айниқса, бундай реакция сув ҳарорати плюс тўрт градусни ташкил этганда яққол кўзга ташланган: тумов ва йўтал пайдо бўлган, яллиғланиш ҳолатлари намоён бўлади. Уч ҳафта давомида ҳар куни муттасил равишда оёқни 12-10 даражали совуқ сувга тиқиб ўтириш натижасида, бурун шиллиқ пардаси ҳарорати ўзгармаган ва унинг жароҳатланиш ҳоллари кўзга ташланмаган.

Кипи ботинкаси ҳўл бўлган ҳолатда ҳам юришга, шамолланишдан қўрқмасликка ўзини одатлантирди. Натижада, оёқ тасодифан совқотган ҳолларда ҳам касаллик унга яқин йўламади.

Хўш, оёқни чиниқтиришни нимадан бошламоқ даркор? Даставвал, пайпоқда юриш, сўнгра эса оёқяланг юришга ўтмоқ лозим. Ҳар эрталаб ва ҳар оқшом хонада 15 минут давомида ана шундай сайр этиш керак. Бу муддатни ҳар куни секин-аста 5-10 минутга узайтириб, сўнгра 1 соатга етказиш керак. Бир ой ўтгач эса, ерда юришга ўтиш мумкин. (Бунда сайр қилиш вақтининг қанча давом этиши врач билан маслаҳатлашилади). Ҳар бир сайрдан сўнг, оёқлар ишқалаб артилади, мускуллар массаж қилинади.

Оёқларни сувда ҳўллаб ёхуд ювиш йўли билан ҳам чиниқтириш мумкин. Газетхонларга бунинг қай усулда бажарилишини эслатиб ўтаман. Биринчи ҳолатда, оёқ сув тўлғазилган тоғорага товонгача тиқилади. Сув уй ҳарорати даражасида бўлмоғи лозим. Бу ҳол бир минутча давом этади. Сўнгра юмшоқ сочиқ билан оёқ ишқалаб артилади. Бундай машқларнинг вақти ҳар куни секин-аста узайтирилиб, бора-бора 10 минутга етказилади. Ҳар уч кун орасида сув температураси бир градусга пасайтирилади. Икки ой ўтгач, сув ҳарорати 5-7 даражадан юқори бўлмаслиги керак. Шундан кейин эса, сув ҳароратини секин-аста яна пасайтира бориб, қор устида оёқяланг юришга ўзни одалантириш мумкин.

Оёқни сувга тиқиб чиниқтиришда контраст усулдан фойдаланмоқ маъқул. Бунинг учун, иккита кўзача олинади. Биринчисига ҳарорати 40 градусдан юқори бўлган сув қуйилади, иккинчисига эса, ҳарорати 15-10 градус бўлган совуқ сув солинади. Даставвал, товонга бир-икки минут давомида иссиқ сув қуйиб турилади, сўнгра эса, бир минут давомида совуқ сув қуйилади. Ушбу машқ сўнггида ярим дақиқа давомида яна иссиқ сув қуйилади. Сўнгра, оёқ ишқалаб артилади ва массаж қилинади. Совуқ сув температурасини ҳар икки-уч кунда пасайтириб бориш ва бу даражани 3-5 градусгача тушириш тавсия этилади.

Организми бўш, ёши кекса ёки совуққа чидамсиз кишилар даставвал оёқни ҳар кечаси уй температураси даражасидаги ҳўл сочиқ билан артиб, буни кундан — кунга бир градусга пасайтириб боришлари, бир ҳафта ўтгандан кейин эса, биз юқорида зикр этган машқларга ўтишлари мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бурун орқали нафас олиш ғоят муҳимлигини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчимиз. Бунга бирор бир нарса халал берса, дарҳол врачга мурожаат қилиб, бу ҳолга барҳам бермоқ лозим. Ҳамма гап шундаки, бурун орқали нафас олинганда ҳаво оғиздан нафас олишга қараганда анча яхшироқ қизийди. Жумладан, ҳаво дастлаб агар бир даража иссиқни ташкил этган бўлса бурун орқали нафас олинганда бу энди 25 градусни, ташкил этади. Оғиз билан нафас олинганда эса, фақат 22 градуснигина ташкил этади. Шундай экан, биринчи ҳолатда, бурун орқали нафас олинганда, шамолланиб қолиш хавфи анча камайган бўлади.

Агар, оғиз билан нафас олиш зарурати туғилган тақдирда, чунончи, жисмоний ишлар билан жиддий шуғулланган ёхуд очиқ ҳавода машқлар ўтказган пайтларда ва шунга ўхшаш бошқа ҳолларда совуқ ҳаво зарар етказмаслиги учун, тил учини танглайга ёпиштириб туриш керак. Шунда, совуқ ҳаво яхшироқ исийди.

Ҳар эрталаб ва кечқурун томоқни совуқ сув билан чайқаб туриш ҳам фойдалидир. Фақат шуни эслатиб ўтмоқчимизки, одамга совуқнинг таъсир этишш индивидуал томонларини ҳисобга олган ҳолда, дастлабки сув температураси 25-30 градус бўлишини таъминлаш керак. Секин-аста сув ҳароратини ҳар ҳафтада икки градусга пасайтира бориб, уни водопровод суви температураси даражасигача туширишингизни маслаҳат берамиз.

Кўриб турибсизки, шамолланишнинг давоси оддий ва ҳамманинг ўз қўлида. Фақат буни унутмасангиз бас.

Н. ХАРИТОНОВ,
врач.

«Советский спорт» газетасидан.

ГРИППНИ ДАФ ҚИЛИНГ

Грипп ўткир юқумли касаллик бўлиб, соғлом одамга тез юқади, катта ёшдаги одамларни ҳам, ёш болаларни ҳам хасталантиради. Бунга об-ҳавонинг кескин ўзгариши, киши бунга тезда мослаша олмаслиги ҳамда организмнинг қувватсизланиб қолганлиги сабаб бўлади.

Касалликни чақирувчи вирусларни атрофга беморлар тарқатади. Соғлом одамнинг бемор олдида қисқа муддатда бўлиши ҳам унга касалликнинг юқиши учун кифоядир. Шунинг учун бемор касалликни оёқда ўтказмай, уйда тўла даволаниши шарт. Агар шаҳар транспортида бир бемор бўлса, айниқса эрталабки вақтда, у бир қанча одамларга хасталик тарқатиши ҳеч гап эмас.

Хўш, гриппнинг қандай белгилари бор?

Касаллик юққандан бошлаб, унинг авжга олишигача даврни яширин давр, дейилади. Бу 3 соатдан 5 кунгача бўлиши мумкин. Бу пайт грипп вируси юқори нафас органларида жадал суръатда кўпаяди, ўзидан чиқарган заҳарлари билан бутун организмни зарарлантиради. Бемор кишида касаллик тўсатдан бошланиши, тана ҳароратининг кўтарилиши, бош оғриғи, кўз олмасининг зирқираши, марказий асаб системасининг зарарланиши, бел оғриши, киши ўзини ёмон ҳис этиши, юз терисининг қизариши, йўталиш, аксириш каби белгилари бўлади.

Кўпчиликка маълумки, гриппнинг ўзидан кўра ундан қоладиган асоратлари ёмон. Грипп билан касалланганда организмнинг бошқа турли юқумли хасталикларига қарши умумий курашувчанлиги пасаяди. Гриппни енгил-елпи ўтадиган касаллик деб бепарволик билан қараш мутлақо хато. Гриппнинг бир неча мустақил типи — А, В, С турлари бўлади. Шунинг учун гриппнинг бир тури билан хасталанган одамда унинг бошқа турига иммунитет ҳосил бўлмайди. Кишиларнинг грипп билан қайта-қайта оғриши шундан далолат беради.

Касалликнинг олдини олиш учун қандай чоралар кўриш керак?

Гриппнинг олдини олиш мумкин. Аввало, грипп аломатлари бўлган бемор уйда ётиши, идиш-товоғи алоҳида бўлиши, унга тезда врач чақирилиши керак. Аксирганда ва йўталганда бурун, оғизни рўмолча билан беркитиш ҳам одоб, ҳам саломатлик муҳофазаси бўлади. Энг муҳими, бемор яшайдиган хонани, клуб, кинотеатр каби одам кўп тўпланадиган жойларни тез-тез шамоллатиб туриш лозим. Полни хлорли сув билан ювиш керак. Бунда бир челак сувга 2 қошиқ хлорли оҳак солинади.

Гриппдан асоратсиз тузалиш учун бемор ўрнида ётиши, врач кўрсатган режимни бузмаслиги лозим. Организмни чиниқтириш, спорт билан шуғулланиш айни муддаодир.

Завод ва фабрикаларда иш жойларининг ҳаво шароити кескин ўзгаришига, совуқ бўлиб кетишига йўл қўймаслик тадбирларини кўриб чиқиш лозим. Бу борада шаҳар санитария-эпидемиология станцияси бошчилигида 9 та райондаги санитария-эпидемиология станциялари ходимлари кенг кўламда иш олиб бормоқдалар. Касалхонамизда беморлар учун жойлар етарли миқдорда бор. Касалхоналар ҳозирги замон медицинасининг юқори даражали аппаратлари билан жиҳозланган. Грипп бўлган кишилар поликлиникага бормай, уйга врач чақиришлари мумкин. «Тез ёрдам» машиналари беморларга шифо бериш учун доим шай бўлиб турибди.

Грипп юқумли, айни вақтда оғир асорат қолдирадиган хасталик бўлса ҳам, унга ўз вақтида чора-тадбир кўрилса, тез барҳам берилади. Гриппни даф қилишда фақат медицина ходимларигина эмас, балки бутун жамоатчилик актив қатнашиши керак.

О. МЎМИНОВ,
шаҳар санитария-эпидемиология станциясининг бош врачи.

Совуқ олиш хавфлими?

Шу кунларда шаҳримизда ҳаво қаттиқ совиб кетди. Бундай пайтда баъзи кишиларнинг, айниқса, болаларнинг қўл, оёқ, бурун ва қулоқларини совуқ уриши ҳоллари юз бериб туради.

Шуни айтиш керакки, болаларнинг совуқда узоқ бўлиши, юпун кийиниши, пойафзалининг торлиги совуқ олишини тезлаштиради. Одатда, аъзоларни енгил совуқ олиши кузатилади. Бунда қўл панжаларини совуқ олади.

Совет олими, профессор Т. Я. Арьев совуқ уришини асосан тўрт даражага бўлади. Бу даражалар совуқ олган аъзоларининг шикастланишига қараб белгиланади. Совуқ суяк ва мускулларга ҳам ёмон таъсир кўрсатади, қаттиқ совуқ олиши натижасида, қўл ва оёқ ишламай ҳам қўйиши мумкин.

Совуқ олиши белгилари тез содир бўлмай, балки бир ёки икки суткадан сўнг маълум бўла бошлайди. Совуқ олган жой секин-секин оғрийди, қичишади, кейин шишади, баъзан терининг сезиш қобилияти йўқолади. Оёқ ёки қўлни совуқ урганда эса, қаттиқ оғриқ пайдо бўлиб, баъзан совуқ олган жой териси қораяди, совуқ олган аъзолар ишламай қолади, бундай беморларни албатта шифохонада даволаш керак.

Совуқ уришининг олдини олиш учун дастлабки ёрдам — шикастланган аъзони тез-тез силаш ва уқалашдир, бунда глицерин, вазелин ва комфорли спиртдан фойдаланиш тавсия этилади. Шу билан бирга, киши танасини тезлик билан иситиш керак. Бунинг учун иссиқ ваннада чўмилиш мақсадга мувофиқдир. Ванна қабул қилиш имконияти бўлмаса, иссиқ хонага кириб, совуқ олган жойни ва танани иситиш керак. Лекин булардан қатъий назар, дарҳол врачга мурожаат қилиш даркор.

Совуқ вақтида доимий бадантарбия, қўл-оёқни ҳаракатлантириб туриш каби тадбирлар совуқ уришининг олдини олади. Совуқ кучайган вақтда қалин кийиниб юриш керак. Совуқда тор пойафзал кийиб юриш оёқ панжаларини сиқиб, қон айланишини секинлаштиради. Натижада, оёқ тез совийди ва совуқ олиб қўяди.

Қиш фаслида яхшиси, пойафзалнинг бир размер каттасини кийган маъқул, чунки бунда пойафзални икки-уч қават пайпоқ билан кийиш мумкин. Изғиринли совуқ кунларда, албатта қулоқчин кийиш керак. Шуни унутмангки, қулоқни совуқ олганда аввало оғриқ сезилмайди. Оғриқ иккинчи кундан зўраяди. Бунда тезда врачга мурожаат қилиш лозим, акс ҳолда қулоқда ёмон асорат қолади. Хавфли томони шундаки, бир марта совуқ олган аъзо ҳар йили совуқ бўлганда қайта оғрийди. Бу вақтда иссиқ кийиниб юришдан ташқари, врачга мурожаат қилиб, лозим бўлган махсус даволанишни олиш керак.

Совуқ уришининг олдини олиш учун жойларда медицина ходимлари, педагоглар, Қизил Ярим Ой жамияти аъзолари биргаликда ташкилий ва мавсумий тушунтириш ишлари олиб боришлари мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Т. ҲАСАНОВ,
медицина фанлари кандидати.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти республикамиз мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари учун кўплаб олий малакали ўқитувчи кадрлар тайёрлаб бераётган кекса ўқув юртларидан биридир. Институт қошида янги-янги факультетлар ҳам ташкил этилмоқда. Ана шундай факультетлардан бири бадиий графика, расм ва чизмачилик факультетидир. Бу факультет асосан расм ва чизмачилик бўйича мутахассислар тайёрлайди.

СУРАТДА: катта ўқитувчи А. Иноғомов иккинчи курс студентлари билан машғулот ўтказмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

Қиш ташвишлари

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ, ЯХМАЛАК!

Шаҳримиз кўчалари қор билан қопланиб, кўп жойларда сирпанчиқлар ҳосил бўлди. Район ободонлаштириш бошқармалари ходимлари асосий диққат-эътиборни йўлларни қор ва музликлардан тозалашга, транспорт ва пиёдалар ҳаракати учун қулайлик яратишга қаратишган. Жумладан, Собир Раҳимов район ободонлаштириш бошқармаси ходимлари йўл тозалаш ишларида қатнашмоқдалар. Бошқармага қарашли йўл тозаловчи тўртта машина, 10-автодормехбазадан бешта машина, шунингдек айрим ташкилотлардан ёрдамга келаётган механизмлар йўлларни тозалашда иштирок этмоқда. 6-автотрест, «Главташкентстрой»нинг 1-автобазаси ва бошқа ташкилотларнинг ёрдами билан кўп йўллар тартибга келтирилди. Ҳар куни район бўйича 33—36 техника воситаси йўл тозалаш ишларида қатнашмоқда. «Миконд» заводи коллективи ҳам тўртта автомашина ва 25 ишчи ажратди. Район йўлларига шу пайтгача 4 тонна иситилган қум, 1 тонна туз ва 16 тонна иситилмаган қум сепилди. Қорасарой, Уста Ширин. Собир Раҳимов, Чиғатой сингари кўчаларнинг кўтарилиш ва пасайиш жойларига қум ва туз сепилиб, ҳаракат хавфсизлиги бирмунча яхшиланди.

Аммо шунга қарамасдан, йўлларни қор ва музлардан тозалаш иши ҳали талабга жавоб берарли даражада эмас. Масалан, Сағбон кўчасини олайлик. Бу кўча жуда серқатнов, бунинг устига, йўлнинг паст-баланд жойлари кўп. Бу йўлдан қатновчи 40, 49, 59, 76 ва бошқа маршрутлардаги автобусларнинг ҳайдовчилари сирпанчиқда жуда қийналмоқдалар. Айниқса, 24-мактаб яқинидаги бекатда ва ундан нарироқдаги музликлар туянинг ўркачидан қолишмайди. Бунинг устига, кўпгина хонадонлар ҳовлидан чиққан қорни кўчага ташлашган. Натижада, йўл четидан юриш ҳам хавфли бўлиб қолган.

Районда 70 та маҳалла бор. «Правда», «Янги турмуш», Охунбобоев, «Қизил кўприк», «Коммуна» ва «Ғайрат» маҳаллалари ўз кучлари билан маҳалла территориясини қор ва музликлардан тозалаб. бошқаларга ўрнак бўлмоқдалар. Аммо бошқа маҳаллалар ҳақида бу гапни айтиш қийин.

Киров районидаги айрим йўлларнинг аҳволи ҳам яхши эмас. Масалан, Урицкий, А. Икромов ва В. Малясов номли кўчалар жуда сирпанчиқ. Айниқса, «Ўртоқ» фабрикасининг орқаси, ТИИМСХ институти бекатида музлар ойнадек ялтираб кетган. Бу кўчаларга иситилган қум сепиш керак. Лекин, негадир район ободонлаштириш бошқармасидаги ўртоқлар бу муҳим ишга бепарво қарашяпти.

Х. МИРЗАКАРИМОВ,
жамоатчи мухбир.

Жаҳон ойнаси

МУСТАМЛАКАЧИЛАР ТАЛАФОТИ

КОНАКРИ. (ТАСС). Гвинея-Бисау республикасининг қуролли кучлари ҳужум операцияларини муваффақиятли давом эттириб, барча фронтларда португалиялик мустамлакачиларга қаттиқ зарба бермоқдалар. Гвинея ва Яшил бурун ороллари мустақиллиги африкаликлар партиясининг бу ерда эълон қилинган ахборотида бундай дейилади: ўтган йилнинг сўнгги кунларидагина Португалия қўшинларидан 127 киши ўлдирилди ва кўп киши жароҳатланди. Ватанпарварлар икки катерни ва 8 та ҳарбий юк машинасини яксон қилдилар, чекинган душман ташлаб кетган кўпгина ҳарбий техникани ўлжа олдилар. Озодлик отрядлари мустаҳкамланган районларда жойлашган Португалия гарнизонлари теварагидаги халқани қисиб бормоқдалар, стратегик жиҳатдан муҳим бўлган қўриқликдаги ва дарёлардаги транспорт йўлларини қаттиқ назорат қилиб турибдилар. Масалан, декабрь ойида фронтнинг шимолий қисмидаги Мансо-Мансаба йўлида душманнинг янги кучлар билан мустаҳкамланган колонналари тамомила яксон қилинди. Мамлакатнинг жануби ва шарқида ҳам шундай операциялар ўтказилди.

Португалия ҳарбийларининг қўлдан кетган позицияларни қайтариб олиш йўлидаги беҳуда уринишлари барбод бўлмоқда. Португалияликлар мамлакатнинг жанубида қуршаб олинган Кубукар секторига десант юборган эдилар. Республиканинг қуролли кучлари қаттиқ жанглар натижасида бу десантни тормор келтирдилар ва шу районнинг аҳолисини яна озод қилдилар. Гвинея-Бисау ватанпарварларининг жанг ўтида чиниққан қисмлари Гвинея ва Яшил Бурун ороллари мустақиллиги африкаликлар партиясининг раҳбарлигида португалиялик мустамлакачиларнинг позицияларига ҳужумни давом эттирмоқдалар.

Автоматлаштириш йўлидан

ВАРШАВА. Силезиядаги «Ян» шахтасининг батамом автоматлаштирилиши — Польша олимлари ва инженерларининг биргаликдаги меҳнати самараси, хўжаликни юритишнинг социалистик системасининг замонавий муваффақиятлари натижаси бўлди.

Польша олимлари Польша Бирлашган Ишчи партиясининг VI съезди қарорларига асосланиб, шунингдек «Ян» шахтасининг тажрибасини ҳисобга олиб, кўмир қазиш процессини автоматлаштиришнинг комплекс программасини ишлаб чиқдилар. Бу программа мамлакатдаги кўмир қазиб чиқарувчи етакчи корхоналарга секин-аста жорий этилади. Бу программа 1973 йилда фан ва техника соҳасида эришилган энг машҳур ўнта ютуқ рўйхатига киритилди.

Янги қурилишлар

БУХАРЕСТ. Сўнгги чорак асрда Бухарестда 200 мингдан ортиқ квартира қурилди. Бу квартираларда Румыния пойтахти аҳолисининг қарийб ярми истиқомат қилмоқда. Бундан атиги уч йил муқаддам кўплаб янги районлар фақат лойиҳалардагина бор эди.

Бу йилги план уй-жой ва социал маиший қурилишни янада кенгайтиришни кўзда тутади. 27 минг оила ҳовли тўйи ўтказади.

ГАВАНА. Электротехник касби — Кубадаги энг фахрли касблардан бири ҳисобланади. Бу тушунарли. Халқ ҳокимияти йилларида электр токи республиканинг энг олис бурчакларига келди, революция туфайли туғилган юзлаб саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналарини ишга туширди.

Ҳозир мамлакатда электр энергия ишлаб чиқариш революцияга қадар бўлган 1958 йилга

ФАХРЛИ КАСБ

нисбатан уч баравар ортди. Бу ўсиш социалистик экономиканинг тўхтовсиз ривожланиши натижаси бўлди.

Яқинда Кубада дастлабки 220 минг вольт кучланишли юқори вольтли электр узатиш линияси фойдаланишга топширилди.

1972 йил декабрь ойида тузилган ҳукуматлараро битимга биноан Совет Иттифоқи электр энергетикани ривожлантиришда жумладан, Мариэлдаги электр станциянинг қувватини 500 минг киловатт соатга оширишда Кубага бундан буён ҳам техникавий ҳамкорлик кўрсатади.

«Тесла» телевизорлари

ПРАГА. Бу йил Чехословакиянинг Нижна шаҳридаги «Тесла — Орава» заводи 400 мингдан ортиқ телевизор чиқаради. Корхонада ишлаб чиқариш ҳажми бундан аввалги йилдагига нисбатан 16,3 процент ошади.

Ишлаб чиқаришнинг ўсиши билан бирга ишлаб чиқарилаётган телевизорларининг тури ҳам кўпаяди. Чехословакия шаҳарларидаги магазинларда шу йилнинг ўрталарида ЧССРда биринчи олиб юриладиган «Дукла» транзистор телевизори, шунингдек «Тесла-Колор» рангли телевизорининг такомиллаштирилган модели пайдо бўлади.

Чехословакияда рангли телевизорларга талаб доимо ўсиб бормоқда. Шу боисдан завод коллективи ҳозир рангли телевизорлар ишлаб чиқаришга асосий эътибор бермоқда. Завод бултур ана шундай телевизорларни кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириб, қарийб 3 мингта рангли телевизор ишлаб чиқарди. Бу йил завод конвейеридан 12 мингта, 1975 йилда эса 20 мингта шундай телевизор чиқади.

Рангли телевизорлар ишлаб чиқаришнинг ўзлаштирилганлиги — Чехословакия — Совет самарали илмий-техника ҳамкорлигининг яна бир намунасидир. Совет мутахассисларининг ёрдами билан Чехословакия рангли телевизорларининг реконструкцияси ишлаб чиқилган эди. Бу телевизорларга ўрнатиладиган рангли кинескоплар Совет Иттифоқида ишлаб чиқарилгандир. Шу билан бирга «Тесла — Колор» заводи Совет Иттифоқидаги турдош корхоналар билан ишлаб чиқариш кооперацияси жараёнига қўшилиб, баъзи телевизион деталларни СССРга ҳам етказиб бера бошлади.

(ТАСС).

«Балкантон» пластинкалари

СОФИЯ. Болгариядаги «Балкантон» грампластинкалар заводининг маркаси жаҳоннинг кўпгина мамлакатларидаги, шу жумладан Совет Иттифоқидаги музика ҳаваскорларига яхши таниш. Завод ишлаб чиқараётган пластинкалар эстрада музикасининг янгиликлари, Болгар қўшиқчилари ва музикантларининг ижрочилик маҳорати билан танишиш имкониятини бермоқда. Завод ўтган йили 4,8 миллион дона пластинка ишлаб чиқарди. Шундан 350 минг донаси Совет Иттифоқига юборилди. 1974 йилда завод олдида катта вазифалар турибди. «Балкантон» заводи Болгарияда социалистик революция ғалаба қозонганлигининг 30 йиллиги шарафига пластинкаларининг махсус туркумини чиқаради.

[ТАСС].

ДЎСТЛАР ЖАМИЯТИ

ВАРШАВА. (ТАСС). Польша-Совет дўстлиги жамиятлари аъзолари ва активлари Польшада халқ ҳокимияти ўрнатилган пайтдан буён Совет Иттифоқи содиқ дўстларининг олдинги сафларида бормоқдалар. Ҳозирги вақтда бу жамият халқ Польшасидаги энг оммавий жамоат ташкилотларидан биридир. Шаҳар ва қишлоқларда бу жамиятнинг қарийб 55 мингта бошланғич ташкилоти, 22 мингта мактаб тўгараклари бор. Республикадаги 18 мингта энг йирик завод ва фабриканинг меҳнат коллективлари жамиятнинг группали аъзоларидир.

Бу йил — Польша тикланганлигига 30 йил тўладиган йил Польша-Совет дўстлиги жамиятининг аъзолари учун алоҳида йил бўлади. Чунки бу уларнинг ҳам юбилейидир: Совет Армияси озод қилган дастлабки кунлардаёқ Польша диёрида Польша-Совет дўстлиги жамиятининг тўгараклари ташкил этила бошлади.

Ҳозир Польша — Совет дўстлиги жамиятининг маҳаллий ташкилотларида ана шу тарихий сана белгиси остида ҳисобот-сайлов кампанияси ўтказилмоқда. Жамият СССР ва бутун социалистик ҳамдўстлик тинчлик сиёсатининг ютуқларини янада кенг пропаганда қилишни 1974 йилда ўзининг асосий вазифаси қилиб қўймоқда. Польша билан Совет Иттифоқининг сиёсий ҳамжиҳатлиги масалаларига, Халқ Польшасининг вужудга келиши ва камол топиши учун қуролдош Польша-Совет қардошлигининг аҳамиятига, шунингдек мамлакатда социализм қуриш ишида Польша-Совет ҳамкорлигининг ролига катта эътибор берилади. Польша—Совет дўстлиги жамиятининг куз фаслида очиладиган XI съезди ана шу кенг кампанияни ниҳоясига етказади. Съезд жамият ишини якунлайди ва унинг фаолиятининг янги программасини белгилайди.

КЕНГУРУ ХАВФ-ХАТАРДА

КАНБЕРРА. (ТАСС). Австралия ҳайвонот шайдойилари маъмурларнинг бир миллион кенгуруни... заҳарлаш режаларидан дарғазаб бўлдилар. Фермерлар кенгуру яйловларни пайхон қилмоқда ва «ғов-деворларни синдириб кетмоқда» деб шикоят қилганларидан сўнг маъмурлар шу жониворлар сув ичадиган ҳавзаларга маргумуш сепишга қарор қилдилар. Австралиянинг миллий рамзи — кенгуру. Мамлакат ҳукумати бултурги йилнинг апрелида кенгуру териси ва гўштини экспорт қилишни таъқиқлагач, бу жонивор кўпайиб кетди. Кенгуруни шундай ваҳшиёна усул билан қириш ниятидан ҳатто беҳад кўп кенгуру подалари бошқа ҳайвонот турларининг яшашига ҳавф сола бошлади, деб ҳисоблаган кишилар ҳам қаттиқ норози бўлмоқдалар.

Табассум

БАХИЛГА МАСЛАҲАТ

Бир кишининг жуда бахил, қурумсоқ, дўсти бор эди. Бир куни дўстини кўргани унинг уйига борди. Уйдагилар бахилнинг безгак тутиб, кўрпага ўралиб ётганини айтдилар. У киши шундай маслаҳат берди:

— Яхши овқат пишириб, дўстимнинг ёнида ея бошланг буига чидай олмай дарров терлайдию, безгакдан қутилади.

ТАДБИРКОР ХИЗМАТЧИ

Бир бой бозордан узум ва анжир олиб келиш учун хизматчисига пул бериб, уни бозорга юборди. Хизматчи бозордан узум олиб келди. Бир оз дам олгандан кейин яна бозорга кетди. Анча кечикиб қолиб, кечга яқин анжир келтирди. Бой аччиғланиб:

— Бир марта бозорга тушганингда узум ва анжир олиб келсанг бўлмасмиди? Икки ишни бир вақтда бажарсанг ўлармидинг? — деб хизматчисини койиди.

Бир кун бой касал бўлиб қолди, хизматчисига табиб чақиришни буюрди. Хизматчи кетиб, бир вақт ичида уч кишини бошлаб келди ва бойнинг қўлига беш-олти газ келадиган бўзни берди. Бой ҳайрон бўлиб:

— Бўз нимага керак?.. Яна мана бу кишиларни нега олиб келдинг? — деб сўради.

Хизматчи айтди:

— Ўзингиз «бир борганда икки ишни бажариб кел», деган эдингиз, мен энди тўрт ишни бажариб келдим: бу киши — табиб, сизни даволайди, бу киши — мулла, мабодо ўлсангиз, жанозангизни ўқийди, бу киши — гўрков, сизга яхшилаб гўр қазиб беради, шулар билан бирга кафанлигингизни ҳам унутмай олиб келдим. Овора бўлиб юрмай, деб бир боришда тўрт ишингизни бир йўла бажариб қайтдим, ҳазрат.

УСТОМОН ЙИГИТ

Қадимги араб фозилларидан бири айтади:

—Мен ҳеч кимга алданганим йўқ эди, фақат бир йигит мени тоза туширди. Бир қизга уйланмоқчи бўлиб, у йигитдан ўша қиз тўғрисидаги фикрини сўрадим. У айтди:

—Сиз у қизга асло уйланманг, чунки уни бир киши ўпганини ўз кўзим билан кўрганман.

Мен йигитнинг сўзига ишониб, у қизга уйланмадим. Кейин ўша қизга ҳалиги йигитнинг ўзи уйланиб олганини эшитдим. Бир куни у йигитни кўриб қолиб айтдим:

—Эй, йигит, эркак киши ўпган қизга нега уйландинг? Ўзинг: «у қизни бир эркак киши ўпганини ўз кўзим билан кўрдим» деб айтган эдинг-ку.

— Тўғри, у қизни ўз отаси ўпганини кўрган эдим, мен шуни сизга айтдим,—деб жавоб берди йигит.

СЎРАГАН ЭДИНГИЗ...

Кооператив аъзоси

Қадрли редакция! Янги йил арафасида оиламиз қувончига яна бир қувонч қўшилди. Кооператив йўл билан қурилган уйдан бизга квартира берилди. Кооператив аъзоси унинг ҳуқуқлари ҳақида материал берсангиз.

Н. Раҳимов, врач.

Уй-жой қуриш намунали уставида кооперативни ташкил этиш тартиби, аъзолар қабул қилиш ва уларнинг ҳуқуқлари бирма-бир кўрсатиб берилган. Ҳар киши кооперативга қабул қилинаётганда ўзи билан бирга кимлар кўчиб ўтишини кўрсатиши лозим. Кооператив уйлар қурилиб тугаллангандан сўнг, ҳар бир аъзо тўлаган пайнинг миқдори ва оиласидаги кишилар сонига қараб, унга доимий фойдаланиш учун турар жой саҳни ажратиб берилади.

Ҳар бир аъзо унга ажратиб берилган квартирада яшай олади. Ўз аризасига мувофиқ бундай уй барпо этилгунча ,қурилиши тугаллангандан сўнг ёки ундан фойдаланиш даврида ҳам аъзоликдан чиқиши мумкин. Кооператив уй аъзоларининг умумий мажлисининг розилиги билан жойини у бирга доимий яшайдиган оиласининг ёши 18 га етган аъзосига топшира олади.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Совети ижроия комитетининг руҳсати билан ўзи яшаб турган уй-жойини бошқаси билан алмаштириш ҳуқуқига эга. Бунда турар жойни алмаштирувчи киши кооператив аъзолигига қабул қилиниши ва ундан намунали уставнинг 23-моддасида белгиланган қоидаларга риоя этилиши талаб қилинади.

Пай йиғинларидаги тафовутни янгидан қабул қилинган киши тегишли кооперативга топшириши, чиқиб кетувчи эса ўз тегишини олиши керак.

Турар-жой саҳни айр бошланганида кооператив аъзолигига қабул қилинадиган одамлар шу ерда доимий яшаш ҳақидаги талабдан ташқари, намунали уставнинг 6-моддасида айтилган шартларга ҳам жавоб бериши лозим.

Ниҳоят, ҳар бир аъзо турар жой шароитини яхшилашга муҳтож бўлган тақдирда шу кооператив уйида бўшайдиган квартирани биринчи навбатда олиш ҳуқуқига эга.

«Уч раққоса».

Э. Тўраев фотоэтюди.

Космосдан тушган метеорит „излари“

КИЕВ, (ТАСС мухбири А. Бауэр). Украина ССР Фанлар академияси геология институтининг ходимлари Винница областининг Ильинци қишлоғи ёнида планетамизнинг катта метеорит билан бир вақтлар тўқнашганлиги изларини топдилар.

Олинган бир қанча аэрофотосуратлардаги ҳарактерли ҳалқа деворларга қараб шу ерда кратер бўлганлиги аниқланди. Кратернинг диаметри 4 километрга боради. Ўша жойнинг жинслари текшириб кўрилганида метеорит ерга бундан 100 миллион йил чамаси илгари тушганлиги маълум бўлди. Шунда ажралган энергия 120 магатоннали бомбанинг портлашига баравар келган. Пармалашнинг кўрсатишича, кучли зарба тўлқини вужудга келтирган вайроналикларнинг излари 100 метрдан зиёд чуқурликкача ёйилган. Воронка марказидаги гранитсимон зич жинслар лава ва шишасимон масса бўлиб эриб кетган. Зарба кучи шунчалик бўлганки, метеоритнинг асосий жинси атроф жинслар билан қўшилиб, Ердан ташқарига ва Ердаги моддаларнинг ўзига хос дурагайига айланган. Шуларга қарамай тадқиқотчилар озгина бўлсада сақланиб қолган парчаларга қараб метеоритнинг асосан Ердаги маълум ортофир типидаги жинслардан иборат тош бўлганлигини аниқлашга муваффақ бўлдилар. Олимларнинг фикрича, унинг дастлабки вазни бир неча юз минг тоннага борган.

Ҳар тўғрида

Уйғотувчи детектор

Чехословакия фанлар Академиясининг физиология институти ходимлари Ян Бурес ва Павел Хирст «Уйғотувчи детектор» деб номланган янги ихтиролари учун гувоҳнома олишди. Аппарат одамни бир-бир ярим секундгина мудроқ босиши биланоқ жуда қисқа ва ўткир товуш чиқариб, уни уйғотиб юборади. Бу ихтирони электростанция навбатчилари, медицина муассасаларида ишловчилар ва тунда транспорт ҳайдовчилар кенг қўллашлари мумкин.

Янги йўл қопламаси

Планетамизнинг юзаси йилдан-йилга асфальт билан қопланиб бормоқда ва тупроққа ҳаётбахш ёмғир суви жуда оз миқдорда тушяпти. Франклин номидаги Филадельфия институти ва Америка табиатни муҳофаза қилиш Агентлиги томонидан таклиф қилинган «экоголик» йўл қопламаси бу жумбоқни ечишга ёрдам беради.

Йўл қопламаси сифатида махсус йирик донадор асфальтбетон ишлатилади. У ҳар қандай оғирликдаги автомобилни кўтара олиши билан бирга сувни ўтказиб юбориш учун етарли даражада ғовак. Янги йўл қопламаси тропик ёмғир вақтида йўлларни «сув тошқинидан» сақлашни ҳам тўлиқ таъминлайди.

ТАН ОЛИНМАГАН ҚАҲРАМОНЛАР

Швейцар Феликс Ауэр ғарбий европа тарих дарсликларидан норози. Уни айниқса қироллар ва лашкарбошилар ҳаёти ва фаолиятини ёзиш учун дарсликларда жуда кўп ўрин берилганлиги ранжитади. Ауэрнинг фикрича молия министрларининг ҳаёти ва фаолияти ҳақида кўпроқ ёзиш керак. У ўз фикрини асослаш учун тарихда жангда мағлубият азобини чеккан лашкарбошиларга нисбатан бошдан жудо қилинган, осилган ва ўлдирилган молия министрлари анча кўп эканлигини эслатиб ўтди. Бунда Ауэрнинг ҳисобларига кўра Франция биринчи ўринда туради. 1315 йилдан 1781 йилгача мамлакатнинг 37 та молия бошқармаси раҳбарлари қатл қилинди.

ПОЛИЦИЯЧИЛАР НОРОЗИЛИГИ

Яқинда йигирмата Бельгия полициячиси ҳар бири 15 суткага қамоққа олинди. Уларни ўз вазифаларини ёмон бажарганликларида айблашди.

Маълум бўлишича «тартиб сақловчилар» кўпинча йўл ҳаракати қоидаларини бузувчиларни ҳеч қандай жазо бермасдан қўйиб юборишган. Қамоққа олинган полициячилар ўзларининг қилмишларини принципиал равишда тушунтиришди. Гўё улар беparволиги билан кам ҳақ тўлашга қарши норозилик билдиришмоқчи бўлишган эмиш.

Диққат, янгилик

ЁҒОЧ ЧИҚИНДИЛАРИДАН ПОЛ

Шаҳримиздаги ёғочни қайта ишлаш заводларида ёғочларидан йиғма паркетли поллар тайёрлана бошланди. Бу билан, бинокорлик материаллари таннархини арзонлаштиришга ҳамда меҳнат унумдорлигини оширишга эришилди. Республика қурилиш министрлигининг ёғочга жило бериш бўйича бош мутахассиси А. Цукеркандель томонидан ишлаб чиқаришга жорий этилган бу маҳсулот анча камхаражатдир.

◆ ТАННАРХ АРЗОНЛАШДИ.

◆ КАМ ХАРАЖАТ МАҲСУЛОТ.

◆ ДУРАДГОРЛАРГА «ГУЛЛИ ГИЛАМ»ЛАР

Оғирлиги 60 килограммдан ошмайдиган йиғма пол қатор қулайликларга эга. У заводда квартираларнинг саҳнига тенглаштириб, йиғма ҳолда тайёрланади. Ихчам, чиройли, қулайлиги билан дурадгорларга қўл келаётган «Гулли гилам»ни хилини кўплаб ишлаб чиқаришга қарор қилинди.

Янги полни мутахассислар юқори баҳолашди. У ўзининг сифатлилиги ва чидамлилиги билан олий сортли ёғочдан тайёрланаётган паркет поллардан қолишмайди.

Спорт

10 йиллик танаффусдан сўнг

Шахмат бўйича жаҳон чемпиони Нона Гаприндашвили СССР чемпиони бўлди. Бу фахрли унвонни ўн йиллик танаффусдан сўнг у яна қўлга киритди.

Жаҳон чемпиони яхши формада эмасди, турнирни анча суст бошлади ва ҳатто, мусобақанинг ўртасида унинг ғалабага бўлган имкониятлари ҳам камдай эди. Лекин Нона — Ноналигича қолди. Финишга яқин қолганда зўр бериб ўйнаб, бешта ўйиндан тўрт очко олди ва ғолибликни қўлга киритди.

ЯДРО ОЛИСГА УЧДИ

Утган якшанбада Москванинг «Буревестник» стадионида кириб келган қишки енгил атлетика мавсумида дунёдаги энг яхши натижага эришилди.

«Зенит» спорт жамиятининг мусобақаларида қатнашган таниқли спортчи А. Иванова ядрони 18 метру 35 сантиметрга иргитди.

Шу нарса диққатга сазоворки, Антонина ўзининг 20 йилдан ошиқроқ спорт фаолияти давомида қишки мавсумлардан ҳеч бирини бундай юқори натижа билан бошламаган эди.

ИККИНЧИ ЎРИНДА

САППОРО. Кировлик Виктор Кашчеев трамплиндан сакраш бўйича ёшлар ўртасида ўтган Оқ Олимпиада шаҳрида бўлган халқаро мусобақада иккинчи ўринни эгаллади. У 82,5 ва 81 метрга сакраб 157,4 балл тўплади ва иккинчи ўринни эгаллади. Япониялик Маури Акимото эса биринчи ўринни эгаллади —165 (90 ва 84 м). Катта ёшдаги сакровчилар орасида олимпиада чемпиони Юкио Касая ғолиб чиқди — 251,4 (115 ва 101 метр).

Меҳнатда ва спортда

Экибастуздаги «Богатир» ҳавзаси физкультура коллективи Қозоғистон зарбдор комсомол қурилишларининг сиртқи спартакиадасида ғолиб чиқди. ГТО комплекси нормасини топширишда ва беш йилликнинг янги қурилишларида спорт базалари барпо қилишда 25 мингдан ортиқ йигит ва қиз қатнашди.

Ҳозир қурилишларнинг физкультурачилари, комсомоллари ва ёшлари республика Спартакиадаси қишки стартларида актив қатнашмоқдалар. Қозоғистон ЛКСМ Марказий Комитети, Республика Спорт комитети бу ва бошқа физкультура коллективларини фахрий ёрлиқ, диплом ва бошқа мукофотлар билан тақдирланди.

Қор ёғар, қор ёғар
Бирам хушҳаво...

М. Нуриддинов фотоэтюди.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 16|I да **Спартак** (кечқурун), 17|I да **Травиата** (кечқурун), 18|I да **Кармен.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16|I да **Парвоз** (кечқурун), 17|I да **Тарих тилга кирди** (кечқурун), 18|I да **Абу Райҳон Беруний** (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 16|I да **Қонли тўй** (кечқурун), 17|I да **Ужарлар** (кечқурун), 18|I да **Жумагул** (кечқурун).

Кино

16 ЯНВАРДА

Севги анатомияси — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА» (жуфт соатларда), «МОСКВА», ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «СПУТНИК», САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Ҳаводаги саргузаштлар (жуфт соатларда), **Йўқолган чиновник** — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Шпессартдаги ажойиб дамлар — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Мозандарон шери — Ғ. ҒУЛОМ номли (кечқурун).

Сангам — С. РАҲИМОВ номли (кечқурун).

Қонли тош — «МИР» (кечқурун).

Қора лола — А. НАВОИЙ (кечқурун).

Садоқат — «КЎКЧА» (кечқурун).

Эр хотиннинг уруши — «ЎЗБЕКИСТОН» (кечқурун).

17 ЯНВАРДА

Севги анатомияси — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА», (жуфт соатларда), «МОСКВА» «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «СПУТНИК», САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Ҳаводаги саргузаштлар (жуфт соатларда), **Йўқолган чиновник** — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Уч юз спартанлик (11.00, 14.10, 17.00, 20.15); **Шпессартдаги ажойиб дамлар** — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун);

Мозандарон шери — Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Қора капитан — С. РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун).

Қонли тош — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Қора лола — А. НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Садоқат — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Эр хотиннинг уруши — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Тоғлар чорлайди — «СПУТНИК» (10.00, 12.00).

УЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

19, 20 ЯНВАРДА КЕЧ СОАТ 7 ДА

УЗБЕКИСТОН ССР ВА УЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТАШКИЛ ТОПГАН КУННИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН

ШЕЪРИЯТ ВА МУЗИКА КЕЧАСИ

Ёш талантлар гулшани
ҚАТНАШАДИЛАР:
ШОИРЛАР:

УЗБЕКИСТОН ЛЕНИН КОМСОМОЛИ МУКОФОТИНИНГ ЛАУРЕАТЛАРИ

Абдулла **ОРИПОВ;**
Гулчеҳра **ЖУРАЕВА**, Гулчеҳра **НУРУЛЛАЕВА,**
Шоира Ҳалима **ХУДОЙБЕРДИЕВА;**
Бастакорлар: Сайфи **ЖАЛИЛ**, Тельман **ҲАСАНОВ;**

ЁШЛАР «ГЎЗАЛ» АНСАМБЛИ

Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган ва Қорақалпоғистон АССР халқ артисти Гулшод **ОТАБОЕВА**

Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Қизлархон **ДУСТМУҲАМЕДОВА**, Баҳром **МАВЛОНОВ;**

Солистлар: Гулшан **ҲАСАНОВА;**

Бадиий раҳбари — Мирсодиқ **ТОЖИЕВ**,

Узбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Дилафруз **ЖАББОРОВА**, Ортиқ **ОТАЖОНОВ**, Хайрулла **ЛУТФУЛЛАЕВ**; Карима **УЗОҚОВА**, Толибжон **МУЛЛАЖОНОВ**, Ҳожиакбар **ҲАМИДОВ**, Тельман **ҲАСАНОВ.**

«Марҳабо талантлар» телевизион фестивалининг лауреатлари:

Ойша **РАҲМОНОВА**, Зумрад **СОТИМОВА;**

Телеминиатюра ва сўз устаси Ҳасан **ЙУЛДОШЕВ.**

Узбек халқ чолғу асбоблари ансамбли.

Кечани шоир Анвар **ИСРОИЛОВ** олиб боради.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан сотилади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА
19, 20 ЯНВАРДА
«ЁШ ҚАЛБЛАР»
цирк коллективининг хайрлашув гастроллари
ТОМОШАЛАР СОАТ 17.30 ДА БОШЛАНАДИ

Шанба кунлари томошалар соат 15.00 ва 17.30 да бошланади.

Якшанба кунлари томошалар соат 12.30, 15.00 ва 17.30 да бошланади.

«ТАШСАНТЕХГАЗМОНТАЖ»

трестининг 2-монтаж бошқармасига ички санитария-техника ва иссиқлик тармоқларини монтаж қилиш ишларини бажариш учун слесарь-сантехниклар, газ пайвандчилар, электр пайвандчилар

КЕРАК.

Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 4-уй — Аҳолини ишга жойлаштириш ва информация бюроси ҳамда район ижроия комитетлари ҳузуридаги инспекторларга учрашилсин.

ТОШКЕНТ ПАССАЖИРЛАР ТАШИШ АВТОТРАНСПОРТИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИ ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ЖОЙЛАШГАН ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЮРТЛАРИ, ШУНИНГДЕК ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТЛАРИ БИЛАН СТУДЕНТЛАРНИНГ АВТОБУСДА ЮРИШ УЧУН ОЙЛИК ИМТИЁЗЛИ КАРТОЧКАЛАРИНИ СОТИШ БЎЙИЧА ШАРТНОМАЛАР ТУЗИШГА КИРИШДИ.

Студентлар карточкаларининг нархи бир ойга 2 сўм 50 тийин

Карточкалар олий ўқув юртлари, техникумлар ва ҳунар-техника билим юртларига пул ўтказиш йўли билан берилади.

Абонементларни сотиш бўйича шартномалар корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар билан 1974 йил 1 февралгача тузилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 31-уй, телефонлар: 33-79-13, 33-15-91.

УЗБЕКИСТОН ССР ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг Ички ишлар бошқармаси

СССР Ички ишлар министрлигининг Тошкент, Волгоград олий мактабларига;

СССР Ички ишлар министрлигининг Москва, Саратов, Тошкент милиция махсус ўрта мактабларига; СССР Ички ишлар министрлигининг Оржоникидзе, Саратов, Свердловск ва Олмаота ёнғинга қарши техника билим юртларига

1974 йил учун

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати, Олий мактабларда— 4 йил, ўрта мактабларда — 2 йил.

Олий мактабларни тугатганларга олий малакали юрист, ўрта мактабларни тугатганларга — ўртача малакали юрист дипломи берилади.

Мактабларни тугатгандан сўнг «Милиция лейтенанти» унвони берилади.

Мактабларга ҳақиқий хизмат муддатини ўтаган, тўлиқ ўрта маълумотли, соғлиги жиҳатидан Ички ишлар министрлиги органларида ишлашга яроқли бўлган, ёши 30 гача бўлган йигитлар қабул қилинади.

Оржоникидзе, Саратов, Свердловск ва Олмаота билим юртларига ҳарбий хизматга чақириш ёшидаги йигитлар қабул қилинади.

Мактабларга қабул қилинганлар бепул ётоқхона, овқат, кийим-кечак билан ва 40 сўм миқдорида стипендия билан таъминланадилар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-17, Навоий кўчаси, 9 «А» уй, 114-хона, кадрлар бўлими.

Тошкент шаҳар партия комитети, шаҳар партия комитети саноат, транспорт ва алоқа бўлимининг мудири А. С. Икромовга синглиси **Турсуной АБДУЛЛАЕВАнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

Телевизор

16 ЯНВАРЬ

Чоршанба

Биринчи программа. Тошкент кўрсатади 18.20 Кўрсатувлар программаси. 18.25 «Старшеклассник» программаси (рус тилида). Ўзбек тилида :19.05 Миллионлар ленинча университети. 19.20 Ўн минут музика. 19.30 «Ахборот» информацион программаси (рус тилида). 19.45 «Эстрада шинавандалари, сизлар учун». Энмарқ Солиҳов қўшиқлари. 20.30 «Ахборот» информацион программаси. 20.50 Мусобақа ва муқобил план. 21.05 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. 22.30 **Рангли телевидение.** Хоккей бўйича СССР чемпионати. **«Динамо» (М)—ЦСКА** В. И. Ленин номли Марказий стадион спорт саройидан олиб кўрсатилади. 00.45 Кўрсатувлар программаси. 00.50 Москва кўрсатувларининг охири.

Иккинчи программа Тошкент кўрсатади 11.30 «СССРда газ саноатининг ривожланиши». Химиядан ўқув кўрсатуви (ўзбек тилида). Рус тилида: 12.00 «Оиламиз альбоми». Телевизион ҳужжатли фильм. 12.25 «СССРда газ саноатининг ривожланиши». Химиядан ўқув кўрсатуви. **Москва кўрсатади** 15.25 «Комиссар Ефремовнинг босиб ўтган йўли». Телевизион ҳужжатли фильм. 16.20 Останкино концерт студияси таклиф қилади. 17.05 Кўрсатувлар программаси. 17.10 Янгиликлар. 17.20 Ўқувчилар учун. «Талабларингизни бажо келтирамиз». РСФСРда хизмат кўрсатган артистка, ёзувчи Н. Ю. Дурованинг чиқиши. 17.30 Фан оламида. 18.20 «Янгра, балиним». 18.50 «Ишчи шарафи». СССР Олий Советининг депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, мамлакатимизнинг энг илғор пўлат қуювчиси. В Д. Постников ҳақида телевизион очерк. 19.20 Шахмат. Даъвогарлар мусобақасида. 19.50 Музика ҳақида суҳбат. 20.50 Рангли телевидение. «Пўлат қандай тобланди». Кўп серияли телевизион бадиий фильмнинг 2-серияси. **Тошкент кўрсатади** 22.00 «Сиҳат-саломатлик» Илмий-оммабоп программа (ўзбек тилида). 22.30 «Сизнинг уй адресингиз». Бадиий фильм (рус тилида).

Учинчи программа. 19.00 дан Тошкент кўрсатади.

17 ЯНВАРЬ

Пайшанба

Биринчи программа. Москва кўрсатади. 12.30 Кўрсатувлар программаси. 12.35 Янгиликлар. 12.45 Ўқувчилар учун. «Талабларингизни бажо келтирамиз». 13.15 «Волга қудрати». Телевизион очерк. 13.45 Рангли телевидение. «Ҳайвонот оламида». 14.45 Музика ҳақида суҳбат. **Тошкент кўрсатади.** 18.30 Кўрсатувлар программаси. 18.35 «Нағорин буви», Болалар учун мультфильм. **Ўзбек тилида:** 18.50 Ўқувчилар учун. «Ажойиб кишилар ҳаёти». 19.20 КПСС XXIV съезди қарорлари —амалда. «Беш йилликнинг тўртинчи йили». 19.45 «Ахборот» информацион программаси (рус тилида). **Москва кўрсатади.** 20.00 Миллионлар ленинча университети. **Тошкент кўрсатади. Ўзбек тилида:** 20.30 Шеърият мухлисларига. 20.45 «Ахборот» информацион программаси. 21.05 Иззат Султон. «Имон». Ҳамза номли Ўзбек Давлат Академик драма театри спектакли. **Москва кўрсатади.** 22.00 «Вақт» информацион программаси. **Тошкент кўрсатади.** 22.30 «Имон» спектаклининг давоми.

Иккинчи программа. Москва кўрсатади. 15.45 Табиатшунослик. «Подмосковье табиати». 16.05 «Қушлар ҳаёти». 16.30 Рус тили. 17.15 Кўрсатувлар программаси. 17.20 Янгиликлар. 17.30 Рангли телевидение. «Тоғ чанғиси спорти бўйича жаҳон кубоги мусобақалари». Франциядан олиб кўрсатилади (ёзиб олинган). 18.00 Ўқувчилар учун. «Олтин шайба» клуби совринини учун. 18.30 Рангли телевидение. Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 19.00 Рангли телевидение. Болалар учун. «Қўғирчоқлар магазинида». 19.35 Рангли телевидение. «Балет шинавандалари, сизлар учун». **Тошкент кўрсатади.** 20.00 «Ешлик» студияси кўрсатади. Узбекистон комсомолининг XX съезди шарафига. (рус тилида).

Учинчи программа. 19.00 дан Тошкент кўрсатади.

Тошкент оқшоми 4 бет.
16 ЯНВАРЬ, 1974 й.
ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ГОРКОМА КП УЗБЕКИСТАНА И ТАШГОРСОВЕТА
БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ТОШКЕНТ, ГСП, ДЗЕРЖИНСКИЙ КЎЧАСИ, 15-УЙ.
Р—02142. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр А—2985.
ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33.02.49 дан 33.02.58 гача, Эълонлар бўлими—33.81.42.